

Austr.

5488

i

Austr. 5488 i

Austr. 5488 1

SUCCINCTAE ANIMADVERSIONES

UNIUS

E CROATIS

IN PARTEM III-tiam

M

ILLUSTRATIONIS CRITICAE

SITUS ET AMBITUS

SLAVONIAE ET CROATIAE

QUAM IN USUM CROATARUM

LATINE ADORNAVIT

GEORGIUS GYURIKOVITS

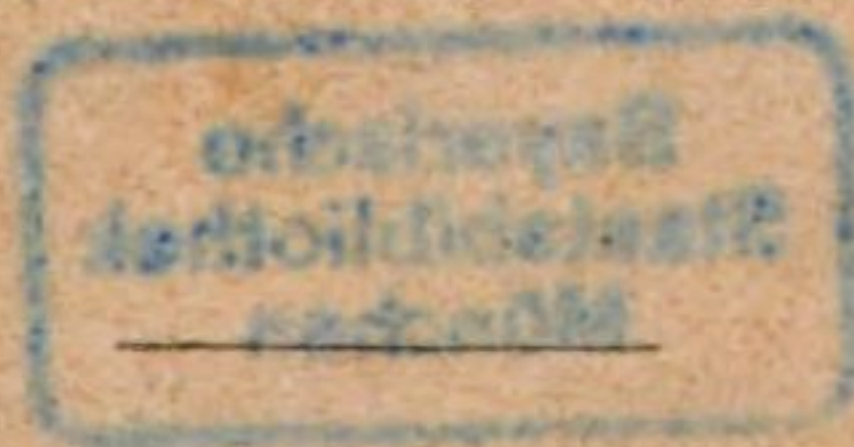
Posonii 1847 elaboratam,

Et Pestini Typis, et Sumptibus Trattner-Karolyianis editam,

eodem anno factae,

et

Posonii Anno 1848. luce donatae.

TYPIS HAEREDUM BELNAYANORUM.

Austr. 5488¹ —

Justitia Regnorum Fundamentum. —

Tota nocte laborates nihil cepimus.

Querebatur Petrus.

**Bayerische
Staatsbibliothek
München**

G. Murg. 1971

Mox, atqua Posonium, velut ad locum Benigne indicatorum Comitiorum me venisse contigit, in voluminosum non minus, quam artificiosum novum opus Tuum sub titulo:

Illustratio Critica situs, et ambitus Slavoniae, et Croatiae, quam in usum Croatarum latine adernavit Georgius Gyurikovich Posonii Anno 1846. Pars III. Pestini Typis, et Sumptibus Trattner Karolyianis 1847.

editum impegi. — Consideratis rerum, ac temporis adjunctis, nescio in usum quorum Croatarum adornatum sit, an in usum eorum Croatarum, quos Tu fide §§. 12. et 13. trans Danubium, ad laevam nempe hujus fluminis partem in sinum Tuum confugisse gloriaris, aut eorum, qui abhinc trans Dravum adhuc sibi laetantur, Te aliquando in Tuis antinatis ibi Patriam contra irruptionem Turcarum strenue defendisse, ac nonisi vi, ac potentiae cessisse; ut qui nempe horum ad Comitia veniunt, aliquid exinde discere possint. — Quique illi in projecto Tuo sint, velis nomine eorum a me vero amico Tuo gratias recipere, sed nec Te pudeat a discipulo etiam veritatem audire. Ignorantes docere est officium christianae Charitatis. — Quod Slavonia, seu rectius Savonia, Panonia olim Savia, interamnensis, aut ripariensis nec cum initio Monarchiae Hungaricae, nec postea unquam pars Regni Hungariae integrans fuerit, vide-

bis e praesentibus animadversionibus; verum saeculo primum 11. et 12. S. Ladislao soli, et postea Collomano ac Successoribus ejus legitimis Regni Hungariae Regibus se subjecerit. Amatus, et laudatus per Te Scriptor nulli Eruditorum ignotus Balthasar Adamus Kerchelich de Carbavia etenim in suis praeliminaribus de Regnis Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae Notitiis p. 99. ita habet:

Ex innani quaestione illa, quae in tot generalibus S. Coronae Comitibus, sive Diaetis magnis animis agitata est: an nempe Slavonia ad Croatiam, aut Hungariam pertineat? Hinc appellari utrum debeat Regno Hungariae subjecta? vel unita? Nunc dicere sufficiat; nedum Slavoniam, sed et Croatiam totam legitimi esse juris Sacrae Coronae, atque huic, hujusque Regibus aequae esse subjectam. Aliud autem est Jurisdictio; an nempe Territorio, et Jurisdictione distinguatur. Hoc ex municipalibus Legibus, tot tantisque Diplomatum, atque usu tot saeculis praescripto luculentum, patensque est, ut cuivis demonstrare paratus sum. Quare dum veritati studeo, vitandisque confusionibus repraehendi, et culpari justa nequeo, dum Slavoniam, Croatiamque partem, et membrum Apostolici Regni constituo lege, conditioneque illa: ut distincto, proprioque quaevis pars gaudeat Territorio, quaevis suam exerceat Jurisdictionem. Hungaria a Comite Palatino, Slavonia, et Croatia a Banis suis ita dependeat, ut nihilominus utraque Sacrae Regni Coronae, Regibusque Apostolicis sit subjecta. Et prius p. 96.

Quod Croatis incommoda quaequam allata ab Hungaris fuisse scribi ab aliquo non reperiam.

Bonus Kerchelich debet melius nosci, quam a plerisque putatur. Hic ut fuerat honoris cupidus, et sua opinione in eruditione a nullo superandus, dum aliquid e joco dixit et pro joco rem non assumi advertit, omnibus modis rem evincere volebat, quamvis id solum pro amicis dum, et quando protulisset, sicut etiam p. 99. fecit. . . .

At satis ingenio, argutiisque immolatum, dum de Brazlavone disputasset, et nomina hungarica locis Croaticis applicusset. — Si ergo amice! pro Te valide citari posse putatur, etiam contra Te prolata sententia ejus non rejicias.

Quamvis itaque pro veritatis amante, ac rem bono loco positam periculose movere nolente jam haec sufficerent eo magis, quod omnes Continentiae Tui etiam hujus operis jam in antecessum per unum e Croatis in Libello sub titulo:

Responsa ad vastum illud Croatiae, et Slavoniae cum Regno Hungariae nexus, et relationes disquisivit Georgius Fejér Bibliothecarius Regius Budae Typis Regiae Universitatis Hungaricae An. 1839. editum opus non minus, quam et illud: de situ, et ambitu Slavoniae et Croatiae, quod Tu an. 1844. Typis Trattnerianis edideras, adornata, et Typis Gajianis Zagrabiae An. 1847. procusa plene refutatae inveiantur.

Ne tamen Tibi blandiaris, Te, Dii noverint quid novi, ac inauditi pro Tuis Croatis in lucem produxisse, et jam in antecessum Victoriam canas, Te eum Tractum, quem Comitatus Criciensis, Varasdinensis, et Za-

grabiensis; duae item limitaneae Legiones, Sancto Georgensis, et Crisiensis, nec non ea trans Savum Territoriaquae nunc duas Legiones Banales, et partem Comitatus Zagrabriensem trans Savanam constituunt, imo et Bosniae portionem fluviis Unna, et Verbas conclusam esse proprie Slavoniam, et partem integrantem Hungariae efficere

Parte III. evicturum, quemadmodum Parte II. operis Tui evicisses:

Comitatus Syrmensem, Veröcensem, ac Poseganum, nec non Districtus Legionum Gradiscanae, Brodensis, et Petrovaraoiensis nunquam nomine Slavoniae venisse.

— hinc recipe pauca solum adhuc ab uno nudae veritatis amico, et omnis artificiosae vestis, qua haec tegi quaeritur, inimico, Sincera praesentibus pagellis consignata verba. —

Gloriam Tuam, ac inefficacem nisum vel solum nomen Savi prosternit. Quos enim tractus Savus claudit, illi e Savonia, spectata ipsa notione hujus nominis eximi nequeunt. Nec Provinciae quas Savus non alluit, ab eo nomen trahere possunt, atque ad hanc ipsam oram, Savoniam, seu Slavoniam proprie talem in sensu strictiori reduci, ex tot aliis historicis, et publicis monumentis cum et Actis Diaetalibus anni 1741. patescit, quae sub Diaeta illa publice dictata fuisse constat, in quibus nempe haec scripta reperies: cujus quidem inferioris Slavoniae termini a parte superioris Slavoniae consideratae usque fluvium Illova, velut natura sua inferiorem a superiori Slavonia distinguentem, et pro limite agnitum determinarentur ita quidem, ut quidquid infra praemissum

fluvium Illova situaretur, ad inferiorem, quidquid autem cis eundem jaceret, ad superiorem Slavoniam pertineret, et Eidem uniretur, velut alioquin etiam ab antiquo antelatus fluvius pro limitaneo semper habebatur.

Si autem a Slavica gente Slavoniam appellandam velis; tunc Tuus Situs, et Ambitus, quem illi tribuis respectu Slavoniae lato sensu, prout in fine hujus operis capacitari poteris, Regna Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae in concreto — latissima vero significatione juxta complures Historicos omnium Slavicorum Populorum Sades ambitu suo comprehendentis, prorsus inapplicabilis evadit, et suapte ruit; quin hujus utriusque latiori sensu sumptae Slavoniae limites, velut Historicis, et Geographis caeteroquin satis notos, isthic uberius recensere necessum foret. —

His praemissis transeo jam ad propositam questionem. —

Quod Hungari, accepta magna a Pacinacitis Clade, Slavoniam quodam sensu occupaverint, est verum, sed haec erat Slavonia Bulgarorum, Regisque Salani, qui etiam Slavis praeerat, teste Joanne Christiano v. Engel in opere suo: Geschichte des ung. Reichs. 1. Th. Wien 1813. p. 67. et 68 de Panonia:

In diesem Kreise befanden sich bis Veszprim, oder Weissbrunn hinab deutsche Ansiedler (Theotonic), tiefer unten aber sassen Italiener, welche Carl der Grosse zur Beschützung der Grenzen wider die Avaren hatte kommen, und dort ihre Sitze aufschlagen lassen, wo sie ansehnliche Küheerden besassen. Noch weiter unten hatten sich Croaten, Serbler, und Dalmaten niedergelassen, und unter eigenen

Fürsten abgesonderte Staaten gebildet. Zwischen der Donau, der Theiss, und der Vag herrschte ein Bulgarischer Fürst Salan (denn seit Crunus 813 gab es ein Bulgareich an der Theiss) der zweierlei Unterthanen hatte, hoch oben in den gebirgigten Gegenden, gegen den Carpatus Slaven, die durch die Bulgaren von der untern Donau in diese Sitze verpflanzt waren, in den Ebenen aber eigentliche Bulgaren. Er selbst sass in der heut zu Tage von ihm so genannten Salankamen (Salans Stein).

Dein Cl. Spanjik p. 48 *Traducti per montes carpaticos Hungari, plures Principes, ac Populos hic reperere.*

In Regione Danubio, Dibisco et Grano conclusa Salanus dominabatur, eique Bulgari, ac Sclavi suberant.

Et ipse Anonymus Belae Rigis Notarius C. 9. habet:

Et laudabant (Rutheni) eis terram Panoniae ultra modum esse banam, dicebant enim, quod ibi confluant nobilissimi fontes aquarum, Danubius, et Tisza Quam terram habitabant Slavi Bulgari etc.

Sed et integra fere Panonia intra Danubium et Dravum, est a Slavico inhabitata Populo, indeoque Slavonia dicta, quod non solum Tuus Kerchelich in suo Opere p. 51. his verbis innuit:

a Septentrione, atque Oriente ultra Dravum (Zagrabia spectando, ubi idem scripsit)

atque ad Sao fluvium, ac Rabam extensa fuisse deducitur Sclavonia, a meridie Serviorum Regionibus, ac demum ab occasu ad Zettinam, sive Cettinam ita, ut inferiorem, quam vocamus tam Carnioliam; quam et hodiernam Styriam in suo complexu, Slavonia habuisse seculo hoc octavo deducatur.

item p. 22.

Sao antiquitus, Savona, posterioribus circa Kermen-
dinum.

Sed etiam art. 34. 1498 continuat, cujus §. 4. habetur:

Item in

Slavonia Nedelcze . . . Mura Szombath sunt Ca-
pitales Tricesimae.

§. 5.

Szombathel, loco Kűszegh, Pinka föld, Radafalva,
Hidegkuth, Racz Kanisa.

§. 6. Nandor Alba etc.

§. 7. Themesvar est Capitalis Tricesima, Karansebes.

Idem probat Diploma LVI. secundarum apud Fejere in
Croatia et Slavonia disquisita p. 103. linea 18

Quandoquidem Civitatem nostram Albam Regalem e
manibus Serenissimi Domini Romanorum Regis cum
Dei auxilio recuperavimus, et plura insuper Castra
expugnnavimus, et his diebus etiam Castrum Ves-
primiense expugnari fecimus, et totam illam Slavo-
niam liberavimus.

Historice autem constat, Maximilianum, dum Hunga-
garium invaserat, plures Civitates, uti Sopronium, Gyn-
sium, Jaurinum, et alias occupasse, et, cum Uladis-
laus se has liberasse scribat, etiam hae sub nomine Sla-
voniae intellectae fuerant. —

Ast Slavoniam, seu Savoniam, id est Panoniam
Saviam, aut interamnensem Hungari nec occuparunt,
nec tenuerunt unquam seu integram, seu ullam ejus
particulam. Res enim nonnisi nullius occupantur: jam
autem quaestionata Slavona cum adventu Hungarorum
non fuit nullius, verum Croatarum, de quo testimo-

nium perhibet fidedignus Scriptor Constantinus Porphyrogenitus. C. 30. ita habeas.

Antiquitus

(antequam cum Abares fide ejusdem cap 29. occupassent, adeoque sub Romanis, quod tribus, vel quatuor seculis fuerat antequam 950. suum opus scripsisset)

Dalmatia incipiebat a confiniis Dirachii, sive ab Antibari, et ad Istriae Montes usque pertingebat, in latitudine vero ad Danubium flumen se extendebat, eratque omnis ille finitimus Tractus sub Romanorum potestate, et praestantissimum thema omnium Occidentalium habebatur.... Congregabantur quotannis ex reliquis Dalmatiae urbibus Equites, et mittebantur Salona usque ad mille ad flumen Danubium, ut ibi excubias contra Abares agerent. Ad illam enim Danubii partem Abares tunc commorabantur, ubi hodie Turcae degunt,

(ergo ex parte Savoniae ad laevam Danubii partem usque annum 950, tempus nempe scriptionis Porphyrogeniti) Abares partim caesis, partim captis Dalmatis Salonam petierunt, et victis Dalmatis Sedes illic posuerunt.

Chrobatī autem tunc habitabant ultra Bagibaream, ubi nunc sunt Belo Chrobatī, una autem generatio quinque fratres Clucas, Lobelus, Consentzes, Muchlo, Chrobatus, duaequae Sorores Tuga et Buga una cum suis Populis discedens ab ipsis, in Dalmatiam venit, ubi Abares incolas invenerunt, belloque per annos aliquot inter eos gesto, vicerunt Chrobatī, Abarumque alios interfecerunt, alios parere sibi coegerunt: atque ex illo tempore a Chrobatis possessa

haec Regio fuit..... Ceteri vero Chrobati versus Franciam commorabantur, et appellantur hodie Belo Chrobati, qui proprio Principi subjecti sunt, parent autem Ottoni magno Regi Franciae, quae et Saxonia, baptismique expertes affinitatem cum Turcis et amicitiam contrahunt. At a Chrobatis, qui in Dalmatiam venerunt, pars quaedam secessit, et Illyricum, atque Panoniam occupavit, per aliquot vero annos etiam Dalmatiam incolantes Chrobati Francis subiciebantur, sed propter crudelitatem horum, illi facto dissidio Principes, quos ex illis habebant, interemerunt; unde magnus contra eos exercitus movit e Francia, et post septem annorum Bellum aegre tandem superiores facti Chrobati omnes Francos, eorumque Principem Cotzilin e medio sustulerunt, et exinde liberi, ac sui juris facti.... atque ex illo tempore

(Basili quippe Imperatoris)

istae urbes Sclavorum tributariae pacta ipsis solvunt, Aspalathus quidem urbs nomismata ducenta, Tetragurium nomismata centum, Diadora centum et decem, Opsora centum, Becla centum, etc.

C. 31.

Exhibetque equitum 60,000, peditum 100,000, et Sagenas 80, Canduras 100, et Sagenae quidem 40, viros habent, Candurae vero 20, nempe quae maiores; nam minores 10 viros tantum habent. Magna Chrobatia, quae etiam alba cognominatur, equitem, peditemque non habent numerosum, quam baptizata Chrobatia, quippe frequentibus incursionibus infestata Francorum Turcarum Pacinacitarum... utpote a mari remota, a quo quidem triginta dierum itinere distat;

mare autem, a quo totidem dierum itinere distat, illud est, quod nigrum appellatur.

C. 32. Porro

circa illud etiam tempus Chrobatiam cum Alogobotur armata manu ingressi Bulgari, omnes a Chrobatis interfecti sunt.

Ita situabantur Croatae, et his viribus pollebant, dum Hungari ad actualem Hungariam pertigerunt. —

Modo videamus, quomodo tempore scriptae Historiae de Thematibus, et de administrando Imperis per Constantinum Porphirogenitum Hungarorum situatio circumscripta fuerit relate ad Croatas. — Et hoc videre est

C. 40. A quibus (id est Pacinacitis)

sane pulsi Turcae, et profugientes sedes posuerunt illic, ubi nunc habitant. In hoc autem antiqua quaedam monumenta supersunt, inter quae pons Trajani Imperatoris ad initia Turciae, et Belgrada, quae trium dierum itinere ab ipso ponte distat, ubi turris est sancti, et magni Constantini Imperatoris; Et rursus ad cursum fluminis exstat Sirmium, quod Belgrada abest duorum dierum itinere; inde magna Moravia baptismo carens, quam Turcae devastarunt, cujusquae Princeps olim fuit Sphendoplocus, atque haec quidem juxta Istrum flumen monumenta sunt, et cognomina, ulteriora vero, quae omnia Turcis habitantur, cognomina nunc habent a fluminibus transcurrentibus, eorum primus Timeses est, alterum Tutes, tertium Moreses, quartum Crisus, quintum Titza. Confines autem Turcis sunt orientem versus Bulgari, ubi eos Ister fluvius, qui et Danubius dicitur, separat; sep-

temtrionem versus Patzinacitae, ad occidentem Franci,
ad meridiem Chrobati.

Modo aspiciatur Mappa geographica, oculis omni passione liberis, reflexo eo, quod Porphirogenitus in Editione Lugduno. Batava C. 40. ita se exprimat:

Et rursus ad ostium fluminis Sirmium.

Et in veneta Editione:

Et rursus ad cursum fluminis exstat Syrmium.

Et Leo sapiens, pater Constantini Porphirogeniti etiam habeat:

Conservat hic idem Ister nomen suum ad Sirmium
usque opulentam illam Romanorum urbem,

ergo monumentum illud, intra quod Hungari juxta testimonium Porphirogeniti habitabant, ad meridiem erat omnimode Sirmium, consequenter et Croatae, qui tenore C. 30. occupaverant Panoniam, in qua est Sirmium, fuerant eotum Hungaris ad meridiem. Confirmante id etiam Farlato, qui T. I. p. 117. ad haec Porphirogenti verba:

pars quaedam secessit, et Illyricum, atque Panoniam occupavit,

ita loquitur:

E Chrobatis igitur, qui Dalmatiam occupaverant, duplex Chrobatorum secessio facta est: altera ad orientem, altera ad Septentrionem, hi quidem migrarunt in Panoniam Saviam, illi vero profecti sunt in Illyricum, hoc est: in Moesiam superiorem, Illyricum nempe orientale, quod unicum jam tempore Constantini Porphirogeniti in usu fuit, teste eodem in limine Partis II.

Et a Serblis ejusdem Nationis, et linguae populis in agrorum societatem admissi sedes, et domiciale col-

locarunt in Moesia, quae tunc dicta est, hodieque dicitur Serblia.

Lucius porro L. II. C. 12. haec habet:

Croatiae nomine censebatur, quidquid Croati in occidentali Dalmatia tam maritima, quam mediterranea possidebant, ut ex Porphirogenito (C. 30) jam dictum est, Chrobatos quoque fuisse, qui Saviam occuparunt ex eodem, et Cedreno constat. Totius ergo Croatiae nomine comprehendebatur: Dalmatia occidentalis tam maritima, quam mediterranea, et Savia, quae nunc Slavonia nuncupatur, ita ut Croatia distingui possit in tres Provincias; scilicet maritimam, mediterraneam et interamnensem sive Saviam, has omnes uno nomine Regni Croatarum dictas ex Archi-Diaconi apparet in Historia Salonitana C. 13. Hebebant namque ex successione suae originis Patrum, et Proavorum Dominium Regni Dalmatiae, et Croatiae, istaque fuerant Regni eorum confinia: ab oriente Delminia, ubi fuit Civitas Delmis ab occidente Carinthia versus mare usque ad oppidum Stridionis, quod nunc est Confinium Dalmatiae, et Istriae, ab aquilone vero a ripa Danubii usque mare Dalmaticum cum tota Maronia, et Chulmiae Ducatu.

Item Ritterus apud Kerchelich p. 101.

Slavoniam continuo ab Heraelii aetate partem fuisse Croatiae.

Daniel Farlatus T. I. p. 123. Illyrici sacri:

Chrobatia interamnensis eadem est, ac Panonia Savia Dravo, Savoque interjeata.

Mikoczi otiorum Croatiae p. 15. ad not. c.

Croatiam ad Dravum usque pertinere; partem nihilominus Savo, Dravoque clausam, Slavoniam esse appellatam, ac in superiorem, inferiorumque divisam satis constat.

Denique Chronica Croatica apud Kerchelich p. 43. Anno 640 advenientes trans bebiis montibus Croatiae, primum in Dalmatiam, et hodiernae Croatiae, Slavoniaeque partes, et post multa bella, expulsis Abaris, hic sedes fixerunt. Ab illis Dalmatia, quae a mari ad Muram, et Danubium pertingebat, Croatiae nomen accepit, et in hodiernam diem conservat.

Franci vero, fide supracitati Engel ex ordinatione Caroli M. ad limites contra Abares excubantes fuerant ad occidentem, ad septentrionem Pacinacitae, quorum sedes C. 37. describuntur. Bulgari demum, quorum etiam mentio ibi fit, ad Orientem. —

C. 42. legitur:

A Thesalonica usque ad Danubium flumen, in quo Urbs Belgrada octo dierum iter est, si quis non festinanter, sed interquiescens proficiscitur: et habitant quidem trans Danubium flumen Turcae in terra Moravia, atque etiam ulterius Danubium, et Sabam fluvios.

Hic Sklenar quidem dicit: Magnam Moraviam in Provincia Sirmiensi incipere. Sed kattona de vetustissimo M. Maraviae situ, haec ad umbras ejus rejecit. Et alioquin Savus Croaticus Porphirogenito, Thesalonicae scribenti, non fuerat trans Danubium. Ideo falluntur omnes, qui per Sabam Constantini Porphirogeniti Savum Croaticum intelligi volunt. Et quam verum hoc sit, patet e Responsis unius e Croatis supra attactis paginis 60. 61. 62. 63., unde clare videre est, non Croa-

ticum Savum hic attactam Sabam, verum plures alios fluvios ex parte Thessalionicae trans Danubium sitos fuisse, quibus hic citatis fluvius Saba congruit. —

Ex his manifestum fit, ad Savoniam, seu quae-stionatam Slavoniam Hungaros nec venire debuisse, sed nec potuisse. Non sub Arpado, quod hic circa annum 888. Dux creatus fuerit, et mortuus sit 907. sub Zulta aequè non, quod hic obierit jam anno 949. et hoc tempore recte scripserit suam Historiam Porphirogenitus, qui de Croatis, et Hungaris quaevis minutissima etiam conscripsit, quin vel minimam hujus occupetionis mentionem alicubi injiciat, ut potius diserte cap. 31. referat, Croatas indultu Heraclii Avares ex his partibus expullisse, ac terras has ad minimum per tempus, quo idem Historiam suam anno 950. terminavit, atque adeo intercapedine regiminis recte Arpadi, et Zultani tenisse. Postea autem inclinante fortuna Hungarorum, quomodo autem id fieri potuisset? cum id nec ipse Anonymus, faber omnium horum mythorum praetendat. Sed et de hac epocha Gebhardi Pars: III. p. 548. sub nota ad annum 948. expresse notat:

Auch gränzte Bulgarien östlich an der Donau mit den Hungarn, die damals Slavonien noch nicht besassen.

Quantum autem mythologicis Divagationibus Anonymi Belae Regis Notarii fidendum sit, uberius videre est in Responsis unius e Croatis initio citatis, et quidem paginis 50, 51, 54, et 55. Ut adeo eatenus plura verba facere erudito orbi prorsus supervocaneum evadat.

Nec ipse Anonymus praetendit, Bulgaros eotum in Sirmio fuisse; verum attingit solum, Hungaros ad compescendum Belgradi Simeonum Bulgarorum Regem, qui

Salanum protegebat, ibi versus Belgradum Danubium transnatasse, ubi se Savus in eum exostiat, rebusque inibi compositis ad mare adriaticum per Serbiam excurrisset, et indubie, ne in reditu in parandas nefors interea sibi insidias incidant, reditum ad suos per Croatiam nihil similis cogitantem tutius sumpsisse. Sed etiamsi Hungari per Croatiam ad quaestionatas oras aliquando excurrissent, easque percurrissent, inde tamen in nullam Croatiae Provinciam seu maritimam, seu mediterraneam, seu interamnensem, eotum quippe Saviam, subin vero Slavoniam dictam quidquam juris obtinuissent; sicut nec ad Germaniam, Galliam, et Italiam, quas Regiones saepe ex necessitate, saepe e spe opipari lucri faciendi percursabant, aliquod jus formare possunt; cum nec in possessorio existant, nec occupationis consummationem demonstrando sint.

Et, fuissetne vel alicujus prudentiae, ut Hungari, dum ad Italiam, et Germaniam exeurrebant, nudatas milite suas domesticas oras relinquant, si fortes, et bellicosos Croatas aliquando laesissent; a quibus videlicet ipsis tali in casu id periculi impenderet, ut cognatis sibi Slavis Pannoniae junctae illis hoc faciant, quod tenore C. 40. Porphyrogenitus narrat, ac Tu §. 15. recognoscis per Bulgaros inita cum Pacinacitis armorum societate, dum contra Moravos, seu Marahanos agerent, iisdem factum fuisse, quod nempe terram eorum Atelküz occupaverint, caesis, vel in fugam actis illis, qui domi tuendis limitibus relictis fuerant, ut potius Kathona, generosos Croatas Hungaris conjunctissimos, cum his, sicut teste Porphirogenito C. 30. cum Belochrobatis affinitatem, et amicitiam contraxisse perhibeat. — Et, si S. Stephanus, s. Ladislaus, et Colomanus jam stabiliti Re-

ges, et secus potentes, ac fortes principes non fidebant sibi Croatas simpliciter aggredi, sed cum his in pace, ac tranquillitate feliciter vivere, aut amice tractare prae-elegerant; quanto minus sub Arpado, et Zulta illis incidere potuisset similis quid cum vicina Slavica gente, compopularibus suis in medio Hungarorum degentibus nexa tentare, et per tales excursiones tergum periculo exponere. Probe norunt aestimare Hungari virtutem bellicam Croatarum, qui teste Porphirogenito C. 30. post septem annorum bellum superiores facti, omnes Francos, eorumque Principem Cotzilin e medio sustulerunt.

Praetensa porro Panoniae Saviae per Hungaros occupatio, variante eorum fortuna, adhuc minus evenit usque annum 1000. Apud Kerchelich enim p. 97.

Ex Diplomatribus ab eruditissimo Erasmo Frölich in Diplomataris Sacris Ducatus Styriae exhibitis, ac Viennae editis eruitur: Croatas ante annum 985 ad Muram usque fluvium dominatum suum extendisse, qui postea etiam axiome Imperatorum usi sunt, uti: Incarnationis D. an. 986. Indictione XIV. die 14. mensis Decembris Imperatoribus, Dominis piissimis, et perpetuis Augustis Basilio, Constantino a Deo coronato magnis Imp. apud Civitatem Jaderae.

V. C. D. T. 8. V. 4. p. 26. — Ita nec anno 1000. quod teste Thoma Archidiacono in Historia Salonitana C. 17. Dircislaus usus sit hoc axiome:

In Christi nomine Amen. Anno Nativitatis ejusdem D. N. I. Christi M. Indictione 13. regnantibus DD. NN. Basilio, et Constantino Magnis Imperatoribus in

Regno Croatiae gubernante Domino Dircislao inclito
Rege.

C. D. e T. 7. p. 57. — Ab anno 1010. usque 1019. pariter non, quod eo tempore Croata Sermo fuerit Dominus Sirmii. Hoc autem per Diogenem Graecorum Ducem per fraudem occiso, teste Cedreno, Zonora et aliis, idem Syrmium ad Graecas manus devenerat, et usque an. 1081. mansisse, etiam per D. Fejér Croatia, et Sla. disquisita §. 20. p. 22. praetenditur. — Unde omnes Tui §§. sunt passim violenti, et citati scriptores contra omnes interpretationis regulas artificiose per fas, et nefas ad Slavoniam, Panoniam nempe Saviam, imo et ad Regionem Trans-Savanam, Comitatus Zagrabiensis usque ad limites Carnioliae, necnon ad Legiones Sluinensem, ac Ogulinensem usque Bosniam prorsus inapposite trahuntur, prout hoc cuique penitus legenti non potest primo obtutu non esse perspicuum.

Quantumque enim Hungari §. 38. praetenduntur Slavoniam infestasse, eam identidem praedando, caedendo et urendo, totum hoc ad Saviam sano sensu eo minus trahi posset, quod si haec Provincia integrans pars Hungariae reipsa exstitisset, similium hostilium infestationum ratio prorsus non adfuisset. Et ideo opus est, rem melius examinare, ex C. 31. Porphirogeniti paulo ante citato videbis, has Hungarorum infestationes non ad Croatas Savanos referri, verum ad Magnam Chrobatiam, quae etiam Alba cognominatur, quae equitem peditemque non habuit tam numerosum, quam baptisata Croatia, utpote a mari, quod nigrum fuit, triginta dierum itinere remota. Dein chronologice erras, dum putas supremum Siscianae urbis excidium esse Hungaris adscribendum seculo 10. cum id 5. secu-

lis prius per Atillam, et postea longe tardius per Tartaros factum esse non ignoretur. Ita et

§. 39. Falleris, dum inde integrantem Hungariae partem Slavoniam esse praetendis, quia S. Stephanus filium suum S. Emericum Slavoniae Ducem fecisset. Quia poterat S. Emericus Dux compellari, qua primogenitus filius Regis, et si etiam Ducatum Slavoniae habuisset, talem habere debuisset in Slavonia articulo 34: 1498., et Diplomate Fejériano 56. nexus, et R. p. 103., ac per Kerchelich p. 51. descripta, aut prout Tu ex Hildesheimensibus annalibus eodem §. asseris: erat Dux Ruizorum, qui, si etiam Rascii fuissent, cum horum adhuc eo tempore in Savonia nec vestigium reperiatur, perperam ad Slavoniam Croaticam traherentur. Nec Kerchelichio, si vere ita sensit, major fides adhibenda, cum is in plures errores e defectu verae criticae saepius incidisse sciatur.

Illud autem, quod §. 40. inde praetenda, S. Stephanum possessorem Savoniae fuisse, quia Monasterium S. Andriani, aut potius catholice loquendo S. Adriani in Insula fluvii Szala fundavit, est plane ridiculum, cum Szala fluvius non reperiatur in Panonia Savia, sed in Panonia in genere dicta inferiori intra Danubium et Dravum sita, ut Farlatus T. I. p. 485. describit inquires:

Panoniae ejus scilicet, quae Danubio, et Dravo interjacet, limes erat ipsemet Dravus.

Item

Panoniam ab ortu Danubius ab Jazigibus Metanastis, et Dacis antiquis, quos nunc Transylvanos vocant, a meridie Dravus ab Slavis Interamniae, sive Slavoniae propriae incolis sejungebat.

Et ipse Kerchelich p. 99. habet:

Infirma ex nominibus, atque vocibus argumentatio.

Hic autem cachinis excipienda; nam si conficta haec per litterarum transpositionem, aut additionem Loca in dotem data reipsa subsisterent, tota Croatica Slavonia huic Monasterio, cujus memoriae, aut rudera nec vestigium in Regnis nostris est, dari debuisset. Et hic posset repeti illud Kerchelichii Tui p. 99. dicentis:

At satis ingenio, argutiisque immolatum.

Sed nec minus Tibi condolere debeo, quod §. 41. Te alter Tuus socius Georgius Fejér ita leviter in id inducere potuerit, quasi ex originali transumpto Matthiae I. Regis, anno 1488. emanato, cujusdam Sententiae judicariae Comitis Palatini 1228. pro Familia Vojkfi latae, et per Andream II. Regem confirmatae, de terra inter fluvios Pukar (Pakracz) et Tapolcha (adeoque inter Savum, et Dravum sita) super quam villae Keresztur, et Megerisch fundatae eidem Familiae Vojkfi per S. Stephanum, et Belam I. Regem donata, deduci posset, S. Stephanum, et Belam statim in principio sui Regni universam possedissee Slavoniam. Nam vide, quantae hic sint inconvenientiae: 1-o Supponuntur duo Reges eandem terram Vojkfio donasse; 2-o Neutrius Donationales producuntur; 3-o Donationales sonarent de Terra inter fluvios Pukar, et Tapolcha, et Tu inter parenthesesim ponis P a k r a c z, dein iterum inter aliam parenthesesim, adeoque inter Savum, et D r a v u m, nescitur primo, qua arte effabricari potuerit e Pukar Pakracz; item ex Pukar et Tapolcha: Savus et Dravus. 4-o Quomodo potueris ex Vojk, quod clare in Sententia exprimitur, ponere: Vojkfi. 5. Quo-

modo Keresztur ad Saviam transferri valeat, et 6-o ex Megerisch Megyericze, seu Vas Megyericz; demum 7-o Quomodo propter Testes e Slavonia, deutralis Terra etiam ad Slavoniam transferri potuerit. Ac tandem 8-o quare attacti limites subticiti sint. Hoc proinde totum secundum Polibium ludicrum est, et nonnisi productis producendis censurandum. —

Etiam §. 42. haud melius inductus es per alium Magistrum Tuum Kerchelich, cui ex abundantia otii ex filiis Jobbagionum S. Regis ex loco Goricza dicto, deducere in deliciis fuit S. Stephanum in Slavonia transavana, sequaciter in Campo Turopolje regnasse. Multum etiam hic falleris, quod omnis expressio S. Regis, significet S. Stephanum; cum etiam Croatae habuerint S. Regem Budimerium, qui teste Orbino apud Ratkaj p. 48. Szvetopelek a Sanctitate dictus fuit, et habuit filium Svetolicum, id est Sanctulum, aut Sancto Catholicum. Adeoque haud stat Kerchelichiana opinio, quod in Croatia semper, quando S. Rex dicitur, S. Stephanus intelligatur, sola Ecclesia Cathedralis Zagrabienensis hoc privilegio utitur, quod et Patrocinii, et Patronatus SS. Reges habeat. In eo autem idem Kerchelich, si ex persvasione loquitur, prorsus ignorantiam rerum domesticarum prodit, dum S. Stephanum etiam Slavoniae, et Croatiae Ducem fuisse somniat, aut confundit hunc cum eo Stephano, qui in Privilegio an. 1066. 25. Decembris Sibenicii dato visitur:

Dux noster Stephanus,

quem primogenitum fuisse Cresimiri nomen Avi habentem, et pro Regni Successore destinatum, apud Ratkay p. 83. legere est. —

Eundem errorem committit, dum de S. Adalberto Modrussiensi Episcopo loquitur eo tempore, quo Modrussium ad Episcopum Corbaviensem pertinebat; cum nulli Historicorum ignotum sit, S. Stephanum ab Alberto Pragensi Archi-Episcopo fidei lavacro purificatum, et dignis Christiano Rege moribus imbutum fuisse Ratkay 48. et 49. —

§§. 43. et 44. Citas Scriptores, et omnia confundis, Ita dicis Cresimiro cessam fuisse Slavoniam per S. Stephanum ab influxu. Culpae in Savum usque ad Dravum propter suppeditata auxilia contra Conradum, et datam pro uxore, vel sponsa Cresimiri filiam Emerico Duci Slavoniae. §. 44. vero revocas hanc cessionem, eamque transfers ad partes Slavoniae trans savanac, nempe a capite plane fluvii Culpae usque ad ejus in Savum influentiam, item ad regionem, quae inter fluvium Glinam, Unnam ac Verbas protenditur, de qua Vipponi nec voculam habet. Dein in locum Henrici substituis Emericum. Sed crede mihi: hoc totum nihil probat. — Bellum quidem fuerat exortum inter Conradum, et S. Stephanum; sed res mox sopita fuerat inter S. Stephani homines, et Henricum Conradi filium ut Historicorum nulli ignotum esse potest. Adeoque nec opus fuerat auxilio Cresimiri, nec intermediatione Emerici S. Stephani filii, nec cessione aliqua Cresimiro, proinde nec sermo esse potest de sponsalibus quibusdam, aut Matrimonio Emerici cum filia Cresimiri ad dementandos Hungaros, et remunerandos Slavonitas conficto.

§. 45. Narras modum recuperatae Slavoniae, quam prioribus §§. partim donatam fuisse praetendis, partim negas. Et fingis rem, quae nec accidere poterat, ita

accidisse: quod Bela frater Andreae I. Dux sub nomine Adalberti cum Rado Palatino evoluto decennio recuperaverit Slavoniam, et propterea Bela Dux Slavoniae factus fuerit, Rado autem Palatinus Foundationes in Syrmio fecerit, et invias eatenus in testimonium Kerchelichianum. Ego autem Te debeo inviare ad citata jam in limine Responsa unius e Croatis a p. 67. usque ad 74., quae omnia repetere superfluum esset. Sufficiat Tibi dicere, quod ratione Syrmii sub Andrea Rege cum Croatis bellum esse non potuerit, cum hoc tempore Syrmium nec Croatarum, nec Hungarorum, sed Graecorum fuerit. Praeterea Bela nequaquam potest dici Adalbertus, qui cum Adalberto Marchione Austriae, qua aequae Militiae Duce, conflixerat, et inde nomen istud mutuatum habetur, Bela frater Andreae Dux, sed non Slavoniae Croaticae, verum fide Tui etiam §. 132. in Transtibiscanis Comitatibus, per Te in Nota 42. specificatis, cum Transylvania sibi sub titulo Ducatus anno jam 1049. traditis, quae tertia Regni pars ex eo tempore Ducatus appellari coepit, teste Thuróczi Chron. P. II. C. 42. — Hinc perperam Eum Ducem Slavoniae Croaticae compellas, qualitercumque etiam secus rem sumeres, cum priori suo Ducatu, vel absque eo. —

Unde §. 46. narratio, quod Hungari Savanas, et ultra Savanas Provincias statim cum suo horsum adventu bello occupaverint, adeoque Slavonia non primum tempore S. Ladislai, et Colomani Sacrae Coronae adnexa exstiterit, ad mythos rejicienda est, cum Tu ipse et hunc Tuum §., et alios, quos pro longe, et late extensa Slavonia, qua integrante Hungariae parte otiose conscripsisti, ipsosque praetensos §. 78. in Quadripartito, et 87. in Tripartito Comitatum Cathologos,

quorum nihil in operibus impressis occurrit, si etiam non apparere, et non esse, non foret idem in jure, et in Responsis unius e Croatis p. 89 et 129, ac aliis, omnia haec ex toto elisi non fuissent, in §. 90. totum convellis, dum Martinum Szentiványi ita citas:

Slavonia habet a Septentrione Hungariam,
ergo non est pars integrans Hungariae,

et Dravum amnem interjectum,
qui sicut semper ita fluxit, sic et nunc fluit, fueratque inter Slavoniam Croaticam, et Hungariam limitaneus, sicut nunc est

ab occasu Styriam, a meridie Croatiam, a qua Savo
fluvio secernitur,

ergo non ultra Savum. Sed hoc excusandum, quia in multiloquio non deest peccatum. Tu per Partes, Capita, Paragraphos, ad futura relegationes, eorundem repetitiones rem misces, ut ultimatim ipse nescias, quid pro, et quid contra Te cites. Per se, quantaecumque nubes sunt, et quantumcunque densae, solis claritati diu obsistere nequeunt. Nihil ita abscondi potest, quod ultimatim non prodeat in lucem. Nihil ita opertum, quod non revellabitur, et occultum, quod subin non fieret patulum.

§. 47. Aequè nihil lucraris, quacumque demum arte, modo et studio exsculpi valeret, quod illud primus S. Ladislaus flumen Dravum transierit, non ad flumen Dravum, sed ad nomen Ladislai referatur; hic tamen adhuc nihil contra communem sensum effabricari posset, cum ibi una dicatur:

Slavonicas partes Regno primum occupavit.
Adeoque sive S. Ladislaus primus transierit Dravae fluvium, sive non; cum tamen primum Ille Slavoniam

pro Regno Hungariae occupaverit, Slavonia ante tempus D. Ladislai hungarica nullo sensu fuit. Otiosa itaque est omnis eatenus Disquisitio; cum in Privilegio Andreae II. confirmatorio Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis clare legatur:

Quoniam ultra Dravi fluvium limes, seu terminus Quinque-Ecclesiensis Ecclesiae nondum fuerat stabilitus; cum S. Rex Ladislaus primus transierit Dravae fluvium, et partes Slavonicas Regno primum occupavit.

Confirmatur id in alio Diplomate, Episcopo, et Capitulo Zagradiensi Anno 1217. dato, ubi Idem Rex Andreas II. dicit:

A S. Ladislao Rege ssmmae Recordationis Praedecessore nostro constructum, qui Terram Slavoniae, sive Banatum ab errore idololatriae ad Christianitatem convertens, Hungariae subjugavit.

Hoc habet etiam Chronicon Thuroczii apud Fejér in Opere: nexus, et relatio p. 22. §. 22.

Ladislaus Rex victor honoratus, inclitus Augustus existit non tam nominum proprietate, quam rerum veritate: adauxit enim Rempubicam Hungariae; ipse primus Dalmatiam (Slavoniam) et Croatiam suae Monarchiae jure perpetuo subjugavit.

Non secus Farlatus T. 5. p. 331. loquitur:

Post extinctos Reges Croatiae Tota Panonia Savia, ab Slavis Slavoniae nomen mutuata, sub dominatum Regum Hungariae concessit. Ladislaus Rex Hungariae cum exercitu Dravum transgressus, Slavoniam omnem, et partem Croatiae mediterraniae, quam in Dalmatia Crobati obtinebant, ad Regnum Hungariae adjunxit anno Christi 1091.

Sed et antiquissimum monumentum apud Lucium haec habet:

Anno Incarnationis I. C. D. N. 1091. Alexio Constantinopoleos imperante Vladislaus Panoniarum Rex Croatiae invasit Regnum.

Confirmant id Scriptores etiam recentissimi, uti Bielik in sua Statistica P. I. c. 5.

Seine (des heil. Ladislaus) glückliche Kriege erweitern das ungrische Reich durch Siebenbürgen, durch Syrmien und einen Theil von Dalmatien und Croatien 1088.

Dr. Joan Joseph Ignat. Döllinger in suo opere: Lehrbuch der Kirchengeschichte I. Band Regensburg, und Landshut 1836.

Das erste slavische Volk, welches christliche Religion, und zwar freiwillig, annahm, waren die Croaten, welche zur Zeit des Kaisers Heraclius, nach ihrem Auszuge aus Polen oder Süd-Russland, das Land zwischen dem adriatischen Meere, und der Donau, und Sau eingenommen haben.

Et cum Reges Croatiae usque tempora S. Ladislai, ac respective Colomani sua serie se exceperint, quando ante haec tempora tota Slavonia, seu Dalmatia, Croatia et Slavonia integrans Regni Hungariae pars fuisset, prorsus non dispicitur.

Reliqui Illustrationis Tuae §§. usque C. XI. sunt vere otiosi. Illud tamen Tibi ignosci nequit, quod §. 63. Diploma Fejérianum sub LVI. in libro: Croatiae, et Slavoniae nexus p. 108. sub Rubrica:

Slavonia tota liberata an. 1491.

in textu falsificare non verearis; in originali linea 22. expresse habetur:

**Castrum Vesprimiense expugnari fecimus, et totam
illam Slavoniam liberavimus.**

Et Tu in Tuo §. 63. substituisti:

**Castrum Zagrabiense expugnari fecimus, et totam
illam Slavoniam liberavimus,**

ubi Tibi qua Historico etiam ignotum esse non potest, quod etiam aliis constet, Maximilianum solum Hungariam invasisse, et Budam duntaxat properasse, atque ideo civitates Sopronium, Gyensium, Jaurinum et alias in ea peripheria occupasse, ad Slavoniam Croaticam vero vel divertere opus non habuisse, sed nec potuisse, quod eam Joannes Corvinus pro se defenderit, atque ita hic ullam Croaticam Slavoniam intellectam fuisse nec concipi potest. Ita hic verificatur illud: semel deprehensus, centies reus. — Alia Tibi dissimulantur, cum nec evincant aliquid ad rem facientis de quaesita Slavonia seu integrante parte, seu subjecta, seu adnexa, seu socia Hungariae ante tempora S. Ladislai, et Colomani. Unde omnia Tua in iis asserta, producta et allegata in Crisi Polybii ludicra sunt, et ipsae, quas Tibi hoc capite, et §. 130. formas Objectiones, penitus innanes. Nam

Ad 1-mum: Suppositum Tibi negatum, quod Croatiae Comitatus Zagrabiensem, Varasdinensem et Crisiensem in Panonia Savia, interamnensi, ripariensi, seu Savonia, aut mea pace ab originaria Stirpe Slavica, ad quam etiam Croatae omnino referri possunt, compellata Slavonia situari negent. Ut potius eos semper in superiori Slavonia collocent, quae etiam Croatiae nomine a possessoribus Croatis cum primo illorum horum adventu justo bello occupata, nomine hoc eo magis insigniri potest, quod inferior more neo acquistico, haec autem more antiquo croatico administretur. Hoc con-

firmat etiam Art. 59: 1790/1, ubi clare legitur: ut deinceps contributio Regni Croatiae, et trium superioris Slavoniae Comitatum, Zagrabiensis utpote, Crisiensis et Varasdinensis semper in Diaeta Regni Hungariae, separatim tamen a contributione Regni Hungariae pertractetur. Quod a Croaticae Nationis ramó hujus etiam partis Croaticam compellationem perdere nolimus, Tibi mirum videri non debet, cum Tu ipse §§. 126. et 127. recognoscas sub Ludovico II. et Ferdinando I. antiquae Slavoniae suffectum esse nomen Croatiae, adeoque trium, et quod superest saeculorum usu firmatum, atque ita jam ante tempus Turcicae occupationis, quin tamen inde sequatur, vel praetendatur, illas plagas hungaricas, et austriacas, ad quas a Turcis fugientes Croatae admissi sunt, Croatiam vocari debere; cum eas non jure sed e gratia bonorum Confratrum occupaverint, prout exorbitanter praetenditur, ideo partes quaspiam in Slavonia pro Hungaria reputandas esse, quia aliqui Hungari suo nativo solo non contenti, eo se transtulerunt. —

Ad 2. Pacta conventa inter Croatas, et Colomanum inita in scite impugnas; cum conditiones ibi expositae, et limites hodie dum in viridi observentur. Croatae enim re ipsa solum usque Dravum in propriis expensis actu militant, ultra Dravum autem in expensis Regis etc; ita de caeteris.

Et, si Conditiones per Anonymum Belae Regis Notarium recensitae, sub quibus Almus in Ducem per Hungaros electus refertur, ideo qua confictae non impugnantur, quia eotum statim in scriptum redactae non fuerant, non videtur ratio, cur conditiones illae, sub quibus Colomanus in Regem per Croatas assumptus est,

ad Dravum Croatiae limitem, quamvis statim forte in scriptum redactae non fuissent, rejici deberent. Plus eorum de reciprocis promissis, et data fide servabatur, etiamsi nude factis, quam nunc scriptis, quae ubique secundum privatum spiritum sumentur, ac detorquentur semper aliter, quam aliis temporibus, et per alios sumebantur, ut videmus in Divi Ladislai, qui hactenus semper primus Dravum occupandae Slavoniae gratia transivisse censebatur, interpretatione, qui jam modo a Te praetenditur Idem non primus transivisse, sed primus fuisse ex Ladislais, qui Dravum transierat. Et totum hoc quare? ut occuparet pro Hungaria Slavoniam. En, quam inapplicabilia sophismata, et formales fallaciae jam modo in ipsis clarissimis Documentis interpretandis, et citandis adhibentur. Amplius enim nec verba, nec scripta valent, omnisque fides vapulat. Miseranda sane temporis nostri conditio!

Ad 3. Subsumis, quod Croatae separatum suum provincialem Conventum novissima aetate Diaetam compellent. Sed subsumptio non stat, cum vestigia hujus nomenclationis jam anno 1567. in Resolutione Suae Majestatis ad SS. et OO. horum Regnorum universitati edita occurrant, legitur nempe ibi:

quod Sua Majestas Banos in veteris consvetudine indicendi horum Regnorum Diaeta conservare velit, ita tamen, ut Bani hac de re prius Suam Majestatem reflectant, et edoceant, quarumnam rerum tractandarum causa generalis illa Diata indicenda sit.

Ergo ex quo cum Benigno Suae Majestatis Indultu indicantur, et Conclusa Suae Majestati pro Sanctione substernantur, unica ea differentia inter Croaticam, et Hungaricam Diaetam est, quod illa citius sua Con-

clusa, caeteroquin ad ambitum Regnorum adnexorum solum restricta, condatur, et eorum Sanctionem sub decursu suo non praestoletur. Nulla tamen ratione comparari potest haec nostra Regnicolaris Congregatio cum Congressibus Hungaricorum quorundam Comitatum, quos turbulentis Hungariae temporibus quandoque, tenore Tuorum §§. 136. et 137. celebrari contigit.

Ad 4-um: Negare videris Croatas gaudere peculiaribus municipalibus Juribus, et facultate condendi pro se municipalia Statuta. — Verum sine partium studio, et ira memineris: gentem croaticam armorum gloria illustrem, liberam, legibusque, et consuetudinibus suis prius gubernatam fuisse, quam se S. Ladislao, et praesertim Colomano, et ejus successoribus per pacta conventa subjecisset, fidemque suam, et fidelitatem nullis unquam temporum vicissitudinibus vel in minimo laesisse, et ideo propter intemeratam suam fidelitatem, ac erga coronata capita devotionem, et constanter integre praestita servitia in suis Juribus, Libertatibus, Privilegiis et Consuetudinibus solemnum Diplomatum, et positivarum Regni legum tenore conservatam, et confirmatam esse, ut adeo eatenus vel verbum facere recto ordine superfluum foret: ne tamen per Te, et alios quospiam Zoilos propter quaesita ultra communia, et paria cum Hungaris, insuper singularia, et particularia jura, e silentio honesti hominis incongruas, et nocivas conclusiones fieri contingat, distincta haec Jura, et Privilegia, quamvis plura alia extra usum devenerint, quae tamen in usu, ac in viridi observantia adhuc sunt, commemorare duntaxat juvat. Et quidem.

I. Quod Croatae nonnisi usque flumen Dravi in propriis expensis militent, ultro vero in expensis

Regis. Hoc jus in usu est ultra 750 annos, adeoque, usu saeculorum validius redditum, quam ullis laceris, et illegibilibus Pergamenis firmari potuisset.

II. Quod coram nullo Judice trans Dravum Juri stare teneantur. Constituit idem Carolus Robertus 1325: I teravit Ludovicus I. in suo Privilegio de Anno 1359. Confirmavit Sigismundus, quo pacto legitimantur distincta pro his Regnis juridica Fora.

III. Immunitas a condensatione gratuita Militum, tam Diplomatribus Regum, quam et Art. 10. 1558. — 48. 1741, ac aliis recognita.

IV. Jus mediam Dicam solvendi, corroboratum art: 2. 1492., 7. 1602., 2. 1604., 8. 1625., 8. 1638. cujus in sequelam tenore Actorum Regni Congregationis 29. Februarii 1808. celebratae, dum e Summa 200,000 diaetaliter oblata, pro collectaculis Regno huic obtigerant 4345 fl. 39 den., hos juxta portas croaticas, habita ad mediam Dicam reflexione, per Regni Palatinum adrepartitos fuisse relatum habetur.

V. Liber usus salis maritimi juxta Articulos 5. 1492., 29. 1548., 43. 1635., 122. 1715.

VI. Quod intra ambitum Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae prius quidem soli Romano-Catholici, post conditum vero cum consensu eorundem Regnorum art. 27. 1790°/₁ Graeci quoque non Uniti capaces sint possidendorum, et acquirendorum Bonorum, gerendorum item publicorum, et privatorum officiorum.

VII. Jus medium ejus, quod Hungari solvunt, Homagium solvendi P. III. ttlo 3:

VIII. Ad Comitata Hungarica non per Comitatus, sed nomine Regni Oratores mittendi, quorum unus in Tabula Excelsorum Procerum, alii in Tabula Statuum ad latus

Praesidii locum, et vocem habent secundum art: 61. 1625. Proto-Notario quoque Regni, ad instar aliorum Proto-Notariorum votum, Sessio ac Diarium, juxta Art. 52. 1662. competit.

IX. Indigenatus conferendi. Ita, ut caetera omitantur, annis 1620. 1627. 1644. 1655. et 1686. complures Indigenae creati fuerant, qua tales etiam coram Regno adjurati, parique modo anno 1722. Baro Kulmer, et 1723. Comes Auersperg, et Comes Sermage in Indigenas recepti sunt.

X. Jus supremum Regni Capitaneatum conferendi Diplomate etiam anni 1750 confirmatum.

XI. Jus negotia municipalia sua in Regni Congregationibus pertractandi Art. 58. 1791. —

XII. Statuta municipalia cum Suae Majestatis Consensu ad instar legum aliarum valide condendi. 120. 1715.

XIII. Jus Proto-Notarium Regni eligendi, e Diplomate etiam Mathiae Regis de anno 1465.

XIV. Juxta Art. 61. 1741. accedente Benigna Sacrae Regiae Majestatis Resolutione, communi SS. et OO. voto ultro compertum, et stabilitum est, ut praefatorum Regnorum, Regno Hungariae adnexorum Filii nativi sub Denominatione Hungarorum quoad Officia, et Beneficia Ecclesiastica, et Secularia etiam comprehensi intelligantur.

XV. Banderia educendi; sic anno 1755. contra tumultus Generalatus Varasdinensis, et Rusticorum, item Anno 1747. in Belgio militatura. Nec secus et 1757. prout et sub postremis Bellis Gallicis haec repetitum oblata fuerant.

XVI. Insurrectionem offerendi, et eam coordinandi, juxta Art. 59. 1741., 66. 1681., 5. 1808.

XVII. Subsidia, et Tyrones extra Diaetam Hungaricam offerendi. Vide Art. 1. et 2. 1538. Constitutionum Regni Slavoniae.

XVIII. Contributionem, et quaevis Subsidia intra Jurisdictiones in sua generali Regni Congregatione repartendi, in sensu etiam Art. 59. 1790. nec non 44. 1836. ac 45. 1840.

XIX. Distinctum Diploma inaugurale impetrabant teste quoque Art. 49. 1622.

XX. Activitas in disponendis Commissionibus limitaneis recognita Art: 7. 1582., 10. 1588., 56. 1622., 42. 1638. quas e Regni Congregationibus reipsa exmissas fuisse, Acta nostra Regnicolaria perhibent.

Possent hic praeterea complura alia Regnorum adnexorum municipalia Attributa, in legibus Regni sparsim occurrentia, et partim in Szegediano Tyrocinio Juris Hungarici, partim vero in aliis operibus luce publica donatis, et in specie: de municipalibus Juribus, et Statutis Regnorum Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae. Zagrabiae 1830. Item Regni Slavoniae erga Hungariam legalis correlatio aequae Zagrabiae 1845. editis, enumerata, et uberius exposita recenseri, quorum veritas cuivis videre volenti, luce meridiana clarius impatescit.

Liceat hic in uberiores rei illustrationem pauca solum ex legibus patriis citata adhuc in medium adferre. Et quidem Art. 34. 1548, ubi legitur.

Item communiter quilibet colonus singula hebdomada singulum unum diem Domino suo terrestri servire teneatur . . . salva tamen in iis antiqua consuetudine Regni Slavoniae.

Ita 5. 1566.

Ut nova fiat hoc anno connumeratio, excepta Slavonia, quae proxime elapso Januario primum noviter connumerata dicitur.

Signum, quod Regnum Slavoniae prius jam authoritate propria, sine influxu Comitiorum hoc perfecit, quod eadem primo perficienda statuerunt. — 15. 1575.

De munitione Arcis Kaproncza Nuncii Regni Slavoniae referunt, se ad generalem illius Regni Congregationem etc.

15. 1578.

Seren. vero Carolus Archi-Dux eam cum D. Bano Croatiae, et Slavoniae intelligentiam habeat, ne quid sequatur inconveniens, et libertati Regni contrarium.

10. 1588.

Ad quam quidem Commissionem nominati sunt pro Slavonia, quos illi Regnicolae cum D. Bano electuri sunt in suo Conventu.

12. 1597. §. 4.

Idem fiat in Slavonia coram Deputatis ejusdem Regni. Et licet posterioribus temporibus persaepe in Hungaricis Comitibus etiam e parte Croatiae circa Styriam Commissarii nominari siveverint, hoc non potest Croatiae praejudicare, cum hic non agatur de pactis conventis inter Hungariam, et Croatiam, ut posteriora tollerent priora, verum de integritate territorii stricte Croatici, et lato sensu etiam Hungarici, de cujus conservatione ex parte praefatorum quoque Comitiorum providere nihil implicat. Huc porro confert art. 9. 1608. a. c.

Qualiter Valachorum habitatio limitanda. Limitatio autem istorum in Slavonia, et Croatia fiat statim per D. Banum cum Regnicolis.

Et 11. ejusdem anni

Imo ut ipsum Banatum sub hac praesenti Diaeta cum vetusta sua plenaria authoritate a Dravo usque mare adriaticum bene merita alicui personae conferat.

9. 1500.

In Regno Slavoniae valeant aliae quoque octavae celebrari sed juxta antiquam eorum consuetudinem alias semper observatam.

Art: 32. §. 6. 1681. demum haec diserte statuuntur:

Quoad Croatiam vero antiquis legibus, et consuetudinibus quoad omnia hoc loco renovatis, ac confirmatis, in suo vigore permanentibus, et observandis.

Ex quibus omnibus videas, cujus pars integrans fuerit, sitque hodiedum Slavonia, an Hung. vel Croatiae au si ita mavis Regnorum adnexorum? Quid? quod ipsi Turcae non agnoverit Slavoniam hanc integrantem esse partem Hungariae, dum, nihil proficiente pacificatione cum Hungaris inita, Slavoniam infestabant tenore etiam articuli 43. 1546. Ita etiam jam sub Ludovico II. praetendentes, se cum solis Hungaris, et non Croatis pacem fecisse. —

Ad 5. Improbas jus, quo Croatae utuntur: Ablegatos ad Comitata generalia Hungariae non modo Hungarorum ex singulis Comitatibus, sed a tota Natione in concreto mittendi. Sed quid per hoc sive Hungaria, sive Croatia perdit? Non deessent forte plures etiam in Comitatibus Croaticis, qui Tui desiderii essent, sed Patres sociae Nationis non factionum studiis singillativorum Comitatum abrepti, verum totius Patriae croaticae in concreto salu tem prae oculis habentes, testante artlo 61. 1625 aliter ordinarunt. Quod inferioris Slavoniae Comitatus ex momentosis rationibus, et cum consensu. SS. et OO. supe-

Slavoniae ad Comititia an. 1751. evocati fuerint, per hoc a primaevo suo corpore non sunt avulsi, cum articulo eorumdem Comitiorum 23. clare expressum habeatur: salva Banali Jurisdictione; item art. 58: 1790. Municipalibus eadem Regna in concreto respicientibus negotiis porro quoque in generalibus eorumdem Regnorum Congregationibus, quae cum praevio annutu Regio celebrandae venient, pertractandis. — Et si L. et R. Civitates Croatico-Slavonicae licet distinctos ad Comititia Ablegatos mittant, ideo tamen ex ambitu Regnorum non excludundur, non adest ratio, cur Comitatus Inferioris Slavoniae propterea ad gremium horum Regnorum pertinere cessarent, quod distinctos Ablegatos ab anno 1751. ad Comititia mittant cum consensu Bani, et Regni Croatiae, Superiorisque Slavoniae, quorum Ablegati nempe de Partibus illis, velut neo acquisitis sufficientes notitias non habuerunt, ac postulas informationes debite preastare nequiverunt. Ideoque sub Comititiis 1751 postulato Comitatum inferioris Slavoniae non adversabantur, sed nec de praesenti superior Slavonia cum Regno Croatiae contra diaetalem repraesentationem Comitatum inferioris Slavoniae quidquam obvertit, alioquin innovationum, quarum cupiditas recentiori tempore tantos in Hungaria invasit, haud amans.

Ad 6. Dicis Croatas praetendere, quod Palatinus, et Judex Curiae Regiae nullam auctoritatem in Croatia exerceat. In Judiciis primae Instantiae rectum habes. De reliquis vide Responsa unius e Croatis p. 96. Limitatis in reliquo Donationibus Palatinalibus etiam ad Croatiam extensis. —

Et ne aliquid, quod oculos humanos non effugit, irrefutati esse videatur, etiam specificè ad ea, quae Tu

in subnexis Notis adstruis, digressio fiat, et quidem:

Praeprimis relate ad 4-am relegaris ad Responsum in ordine ad §. Tuum 39. sed in 5-a Nota aliquid dicis, dum praetendis per Ludvicum I. Banatum intra Dravum, et Savum constitutum fuisse, ac primum Banum Leustachium ad an. 1359. 1367. occurrere. Sed Amice! trabaliter erras. Nam ante conjunctionem adhuc horum Regnorum cum Regno Hungariae Bani Slavoniae praefuisse sciuntur. Sic refert Ratkay p. 56. a Priovnio Slavoniae Bano Regem Miroslaum vita privatum fuisse. Et Zvonimir Slavoniae Banus, dum sororem Geysae, ac S. Ladislai duxit, postea Rex factus est. Julia sub Colomano totius Slavoniae Banus. Stephanus alias Chepanus filius Miksa, ad annum 1205. apud Fejér Index Cod: Dipl. Stirpis Arpadianae p. 106. Ita anno 1225. Aladar totius Slavoniae Banus Kerchelich p. 187 et 202. 1273. Matthaeus Banus totius Slavoniae. In Diplomate Caroli an. 1325. fit mentio Mikich Bani totius Slavoniae. Relatam sibi reambulationem Carolus ddto Zagrabiae in Festo B. Barnabae Apostoli an. Domini 1333 confirmat inserendo:

Magnifico Viro Mykes Bano totius Slavoniae, fidei nostro praedilecto, praemissa omnia articulatim diligenter examinante, annunente, et ad ea consensum praebente, et assensum

apud Kerchelich p. 503. — In Archivo Regni Relatoriae Capituli Zagradiensis de an. 1349 ad Nicolaum totius Slavoniae Banum. Et Leustachius jam anno 1349. occurrit qua Banus Slavoniae. Vide Fejér Croatia et Slavonia disquisita p. 79. — Ergo oportuisset dici: Tibi non constare aliquem ante Leustachium Banum Slavo-

niae fuisse. Et hoc non fuisset pudori, sola enim ignorantia Juris non excusat, sed ignorantia facti excusat, ob limitatas nostras cognitiones, et labilem memoriam. —

Ad Notam 6. Ut hic facta citatio aliquid probet, deberet demonstrari, sub quo Hungariae Duce Savus sit pro Insigni Hungariae assumptus. Chronologia et Geographia sunt duo oculi Historiae. Secus omnis res eatenus dissertatoria est ludicra secundum Polibium; cum alioquin Dravus, et Savus sint Insigne Slavoniae stricto sensu sumptae. —

Ad 7. Quod Panonia Savia pars Panoniae inferioris aliquando apud Romanos fuerit, pro eo Kathona in probam obtrudi non posset; si etiam in citatis eatenus locis illius similis quid occurreret. Quod enim Savia Slavonia compellata sit a Slavis, de eo dubium non est, sive illi Sarmatae, sive Croatae fuissent, cum etiam hi ad Slavicam gentem referri possint. Sed nec ulli subest dubio, plus credendum esse viro doctissimo Assemano, qui pro se habet antiquissimum Scriptorem Porphirogenitum, Croatas Slavoniam occupasse statuenti, quam miserabili Kerchelich, qui in omnibus suis dictis fluctuat, et plus lecturae, quam prudentiae in cunctis suis scribillationibus prodit.

Nec illud stat, quod Salisburgensis Jurisdictio se ad Panoniam Saviam, seu Croaticam Slavoniam extendit, verum extendebatur ad eam Panoniam, ubi urbs Paludarum, Moseburg exstat, quod clarificatur per auctorem conversionis Bojoariorum, et Carentanorum, qui refert: Salisburgensem Antistitem Adelvinum, quem Schönlebius in Annalibus Carnioliae Anno 872. obiisse tradit,

Natalem Christi Domini in Moseburg celebrasse.
Et per tenores Privilegii Terpimiri 838. Ind. 15. Ecclesiae Salonitanae dati, ubi legitur:

Ac deinde, ut in fatam matrem Ecclesiam Salonitanam, quae Metropolis est usque ad ripam Danubii, et paene per totum Regnum Chroatiae etc.

attingitur hujus, seu Spalatensis Metropolis paene, aut ut Farlatus T. III. pag. 53. ad numerum 22. rectius sustinet,

plane per totum Regnum Croatiae se extendisse.
Teste etiam Thoma Archi-Diacono in Historia Salonitana c. 13.

Habebant ex successione suae originis Patrum, et Proavorum Dominium Regni Dalmatiae, et Croatiae. Istaque fuerant Regni eorum Confinia: ab oriente Delminia, ubi fuerat Civitas Delmis, ab occidente Carinthia versus mare, ab aquilone vero a ripa Danubii usque mare Dalmaticum cum tota Maronia, et Culmiae Ducatu.

Ad 8. Haec ex toto otiosa est, quodsi enim etiam verum esset, aliquos Croatas eodem tempore, quo ad Hungaricas, et Austriacas partes confugerant, etiam ad Slavoniam ivisse, per id ita parum Slavoniam in Croatiae convertissent, sicut nec Austriacas et Hungaricas, ad quas se receperant. De tota autem Croatarum in Slavoniam immigratione ex § 12. prorsus nihil discitur: illud enim simillimum, fortasse credibile, poterant, haud dubium, quippe, Data historica non sunt, sed Tuae opiniones.

Ad 9. — Tua dissertatio de Salachone, ac de data Privinae aliqua inferioris Panoniae parte, vapulat; nam

pars haec perperam trahitur ad Regionem intra Dravum, et Savum, inde luculentius, quod sustineas Privinam ibi aedificavisse quoddam Monumentum, quod a Theutonibus dictum fuisset Moseburg, Monumentum istud non sit in Savia, sed inferiori Pannonia, quae est inter Dravum, et Danubium, ubi est Sala fluvius, qui etiam a scriptoribus Sava compellatur. V. Res. p. 25 etc.

Ad 10. Notantur hic Hungari in Carentanea Marahánensium, et Bulgarorum, adeoque in Hungarica Slavonia fuisse, per Kerchêlich, Fejér, et art. 34. 1498. descripta.

Ad 11. Cum Kathona de situ Magnae Moraviae disserente, hanc in Savia fuisse, ad umbras Sklenarianas tuto rejicere possumus.

Ad. 12. — Tu ipse dicis occupata Pannonia Arpadum cum suis in Tractu Albaregalensi in agro Lacui Balaton circumjacente, in ora Dravi in Comitatu Szala stationem habuisse; ergo non in Savonia, recentiori nomine Slavonia. — Sed et in Nota 3. Dissertationis Tuae Anni 1844. legitur: A. 896. Arpadus Baranyam, Veszprimium, Szala, Vas. A. 897. vero omnem a Buda usque Arrabonem, et Rabtzam fluvios Pannoniam subegerat. Pro Savia autem nullum tempus fingi potest!

Ad 13. Franci, seu Germani erant Hungaris, posteaquam hi M. Moraviam occupassent, necessario ad occidentem, quia illi Moravis quoque, dum hi adhuc liberi fuissent, ad occidentem fuerunt, quibuscum etiam bellum perpetuo gesserunt.

Ad 14. Distingue tempora, et intelliges Scripturam; dum Hungaris Moravi fuerant ad meridiem, tunc Belochrobati fuerant ad montes carpaticos illis fide Constantini Porphirogeniti tenore cap. 31. dicentis:

qui sane ultra Turciam prope Franciam incolunt; ac testimonio C. 38. in Atelkusu Hungari erant inter fluvios Baruch, Cubu, Trulus, Brutus, quintus denique Seretus. Caeterum hic etiam montes illyrici potuissent intelligi, ex incertis certi nihil concluditur.

Ad 15. Habes rectum, Hungaros Pannonia Savia nunquam spoliatos fuisse, quia spoliari nemo potest re, quam nunquam habuit. Et verum est, eam fuisse juris Croatici, dum s. Stephanus apud Hungaros regnabat, jurisdictionisque Archi-Episcopi Spalatensis.

Ad 16. Turopoljensium secundum Te mentio primo occurrit anno 1609. Et jam per s. Stephanum illis privilegia data fuisse somnias: in eadem Tua hac Nota.

Ad 17. — Quod Bela Andreae I. frater Dux fuerit in Transtibiscanis partibus. Tu ipse sustines in Nota 42. Eum autem in Savonia nunquam Ducem fuisse, prout et Radonem Palatinum in Sirmio praetensis annis nullam foundationem pro Ecclesia Quinque-Ecclesiensi jam superius remonstratum, et in Responsis unius e Croatis 1847. editis plene evictum est paginis a 67. usque 75. adeo, ut saepius dicta repetere superfluum foret.

Ad 18. Quod circa annum 452. factum est, hoc stricte nec ad Croatas, nec ad Hungaros pertinet.

Ad 19. Quod 46 §. et hac Nota praetenditur, eadem facilitate negari potest, qua affirmatur. — Quod ipsum ad 20m et 21am replicatur.

Ad 22-am singularis res: Comitatus Veröcensis esset Hungaricus, dum est securus, in periculo vero Croaticus? talis societas vix non esset leonina!

Nota 23. — Nihil ad quaestionem, quae vertitur, confert.

Nota 24. — Tota clarificatur, et eliditur in Responsis unius e Croatis p. 34. et 35.

Ad Notam 25-am, Hungaria sumebatur post Ladislaiana tempora lato sensu.

Ad 26. — Quot secula sunt elapsa a tempore Arpadi usque Epocham receptionis Rascianorum ad Slavoniam, et compellatae Plagae illius ab illis Rasciae?

Ad 27. — Quod in Comitatu Sümegiensi est, ad integrantem Hungariae partem pertinere non difficultatur.

Ad 28. — Ex art. 17. 1723. et 26. 1751. illud solum eruitur, quod Episcopus Zagrabiensis, et Bosnensis ordinati fuerint ad commissionem limitaneam versus Styriam.

Nota 29. per se pro se nihil confert ad quaestionem.

Nota 30-ma est ridicula, cum ex Unna et Verbas Savonia, quae unice Pannoniae Saviae convenit, nulla arte effabricari possit; eas partes etiam Slavoniam compellari nemo difficultat, sed a gente nempe Slavica, prout et alias Plagas, et Regna, quorum s. regni coronae procuratam subjectionem ipsi quoque Croatae etiam multum optarent. Sed haec sine viribus pia desideria solum manent.

Caeterae Notae usque 38. pro Hungaris ultra Dravum nihil habere videntur, sed et haec Nota Hungaris in Savoniam nihil juris tribuit. Nec citatus art. 12. 1351. disjunctive, sed conjunctive loquitur. Nec vestigium est alicujus distinctionis, quid Hungarici, et Croatici foret. Hoc, quod de Tuo addis: a fluvio Dravo usque mare Adriaticum contra Te potius, quam pro Tua assertione pugnat.

Ad 39. Jam Tibi dictum est, quod Croatae ex identitate labii Croatici ad nullas Regiones praetensiones aliquas forment; nam secus ultro etiam, quam Tibi citare placuit, vagari liceret: sed Croatae cuilibet, quod suum est, tribuunt.

Nota 40. admittis a seculo XV. omnibus tribus Regionibus Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae praefuisse unum Banum, et hunc in Diplommatibus nuncupari totius Slavoniae, eo ipso proinde agnoscis Dalmatiam, Croatiam et Slavoniam a gente, quae originarie est Slavica, nuncupationem Slavoniae accepisse.

Ad Notam 41. Utinam quis inventus fuisset, qui taliter etiam alias partes, quas Croatae a tempore foederis cum Hungaris initi perdidere, recuperare ivisset, et ei corpori, a quo avulsae sunt, reddidisset.

Ad 42. Notam, et correspondentem ei §. 132. responderi posset: esse convertibile argumentum; sicut Comitatus Transtibiscani, nihil obstante, quod ad Ducatum elevati fuerant, a suo corpore, Regno videlicet Hungariae avulsi non sunt; ita nec Savonia, quod ad Regni dignitatem ex politicis rationibus elevata fuerat, ad preces eorundem SS. et OO. a Regno Croatiae, ad quod a prima occupatione pertinebat, avelli poterat, nec avulsam fuisse vel inde cuilibet patescit, quod conjunctim cum Regnis Dalmatiae, et Croatiae, non vero cum Regno Hungariae immediate, sed mediantibus his Regnis recenseatur.

Ad Notas 43. et 44. -- An, et quid Kerchelich cum Tuis communicaverit, lucem hodiedum fugit. Et inde nec pro, nec contra aliquid probatur. Congregationes Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae qualescumque demum phases passae fuissent, hodiedum ta-

men semper sub praesidio Bani, vel Ejus Locumtenentis cum altissimo Indultu ita, sicut Hungaricae Diaetae sub praesidio Palatini celebrantur, quidquid lucifugas cudere contingat.

Ad Notam 45. recte citas Joannem Szegedy in Tyrocinio Tripartiti Juris Hungarici de anno 1736. et legas ibidem loca Slavoniae late sumptae, certe Tua hucusque prolata somnia suapte evanescunt.

Sed nec Nota 46. cum correspondente §. 141., totoque per Te provocato Opere Tudományos Gyűjtemény; Nota item 47. cum producto Catalogo 1603. diaetali evertere possunt tenores art. 61. 1625. per usum saeculorum optime declaratos, quae certe vix perlata fuissent, nisi idcirco statuta municipalia in Regnis annexis praevie condita haberentur.

Ad 48 Notam: Quod factum est ante legum provisionem, hoc ad rem non pertinet. Interim abusus an. 1622. et 1632. commissi e rationibus indubie gravissimis subsequis legibus art. 23: 1687. 125: 1715. 86: 1723. 46: 1741. et 26: 1791. necessitatem dedere. Et in diaetali Diario anni 1751. in sessione 16-mae Julii reperies sequentia:

In serie Croaticorum Gravaminum urgere Deputatos Croatiae, ut Constitutiones in puncto Religionis extendantur ad Sirmium, in Jurisdictione Bano alioquin praeter contributionalia relictum, quod non controvertebatur.

Ad N. 49. Kerchelics non est absque omni merito propter ingentem suam diligentiam; sed debet nosci, et itelligi, quando serio, et quando joci causa loquebatur, quando item suis Episcopis, et collegis indignabatur,

Pro ratione enim temporis, et personalium adjunctorum ipsius narrationes multum variant.

Ita Amice! tota nocte laborantes, nihil cepimus. Tu curris post solas voces, et nomina Slavoniae, et inde eam jam reponis ad Tractum intra Dravum, et Savum, jam ultra etiam Savum intra Unnam, et Verbas, Colapim, et Glinam, imo et usque montes Albios, et Bebios, reservando tamen pro Croatia partes maritimas, ut istae adminus particellae sint, unde Cresimirus Petrus Rex Croatarum contra Conradum in auxilium vastissimarum Regionum Regi Hungarorum S. Stephano accurrere, et in mercedem laborum Slavoniam, et generum, vel sponsum pro filia sua obtinere possit. Et merito, quae enim gens cum exigua manu tantum hostem, cui ingentes Hungarorum vires resistere non poterant compescendo fuit, digna est affinitate, et ampliori territorio, quidquid adversarii dicant. Utique cum proposito, dum periculum cessaverit, denuo totum reclamandi.

Interim, si ex nominibus, et vocibus valida est contra monita Tui magistri in praeliminaribus Notitiis de Regnis Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae p. 99. argumentatio, non postulas totum, quod postulando es. Audi Jesuitam Jambressich in suo an. 1742. Zagrabiae edito Lexicon:

Scriptores nomine Slavoniae accipiunt, quidquid terrarum a Dravo Amne ad Adriaticum mare protenditur. Ast speciatim Slavonia est ea Regio, quae Savo, et Dravo clauditur. Coronae Hungariae eodem, quo Croatia, et Dalmatia tempore accessit. In superiorem, et inferiorem dividitur. Illa hodie nomine Croatiae ratione administrationis, haec neoacquisticorum, ut vocant, jure regitur.

Audi et alterum Jesuitam Mikoczi Otiorum Croatiae p. 153.

Slauinorum Slavorum nomen tam vetus, tam late diffusum, tam multis in Europa Populis olim commune, jam Incolis unius Provinciae, quae inter Styriam, et Savi, Danubiique confluentes Dravo, Savoque clauditur, ita proprium factum est, ut illi Slavones, Regioque Slavonia, quamvis reipsa illa Croatiae pars sit, appellentur.

Et ut a fixis Ideis Tuis forte cureris, audi etiam B. Ratkay de Nagy Thabor, quem Tu quidem paradigma inscitiae compellas in Tuo priori Opere, quod Szigethum in Slavonia collocet, et quia se amplius coram mundo defendere non potest, in Responsis unius e Croatis p. 147. plene justificatum, et jam forte nunc chariorem, quod Tu ipse in hoc posteriori Opere §. 13. eum pro Te cites. Caeteroquin is hic non ex se loquitur, verum e citatis p. 34. ait.

Sane Orbinus, et Ranzanus Slavoniae nomen generale esse volunt eo, quod lingua gentis hujus latissime omnium aliarum pateat, quippe quae a mari adriatico ad Oceanum Septentrionalem extenditur; nam praeter ipsos Sclavos ea utuntur Dalmatae, Croatiae, Bosnenses, Bulgari, Traces, Istrii, Moravi, Bohemi, Poloni, Albani, Lusatii, Lithuani, Pruteni, Moskovitae, Russi, Prussi, Scandinaviae Incolae, et aliae Regiones Constantinopolim usque adeo, ut etiam ejus usus inter Turcas sit, nec ibidem dignus honore putetur, qui eam ignoret. Quare Ranzanus in Epithome rerum Hungaricarum Indice primo: Ea Regio inquit, hoc sibi claritudinis, ut ab ipsa nomen acceperit, uníversa Dalmatia cum sibi conter-

minis Illyride, atque Liburnia, quae uno vocabulo ab omnibus pene Nationibus vulgo ita vocitantur, qui vero ipsa tenent Slavones quidem Savoniam absque litteris l. et c. a Savo fluvio denominandam autumnant, ac Savones, non Slavones esse dicendos, ut Ranzanus adnotavit.

Et p. 45. Hoc est

maritima, mediterraneaue Dalmatiae Loca, et quae inter flumina Dravum, Savum, et Danubium jacet.

Neque Te genuinum sensum Episcopi quondam Syrmienensis Szörényi p. 37 latere velim. Hic enim p. 17 ait:

Nos hic accipiemus latiori nomine Hungariam una cum incorporatis eidem Provinciis.

Dein p. 37. sustinet.

Tempore autem hoc vocatur Slavonia Hungarica ad differentiam aliarum Regionum, quae hoc nomine appellabantur; apud antiquos latinos siquidem scriptores Slavonia complectebatur totum hodiernum Illyricum, nempe Dalmatiam, Bosnam, Croatiam Slavoniam proprie dictam. Praeterea est etiam Slavonia ex duodecim partibus antiquis Prussiae maxime in Septentrionem extensa, uti et Slavonia maris Baltici dicta.

Vides, quanti laboris esset post singulam cursitare, et Hungaris vindicare? — Sed et in pacificatione Vienen-si anni 1606. ad nonum, et decimum exprimitur:

Sacr. C. et R. Majestas (Mathias) Hungariam, et Partes ei adnexas, Sclavoniam videlicet, Croatiam et Dalmatiam per Hungaros nativos, et Partes ei subiectas, et annexas possidebit.

Sapienti pauca. Cuilibet suum. Maneamus nos penes nostra.

Regna haec Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae originarie solum nomine Regni Croatarum, seu Croatiae veniebant. Verum sub Cresimiro Petro ad Croatiae titulum accessit Dalmatiae. Hic enim aliquas Dalmatiae partes novitus adjecit, et priores firmavit, ex politicis rationibus respectu orientalis Imperii, et Venetorum, Dalmatiae quoque titulum assumens, sicut habet in Privilegio suo anno 1069 dato.

Igitur, quia Deus omnipotens terra, marique nostrum
prolongavit Regnum

apud Lucium de Regno Dalmatiae, et Croatiae Lib. II. C. 9. — Eodem Lucio teste prolongatio Regni ex parte terrestri intelligenda videtur de partibus Croatiae citra, et ultra Savum positis, et in plures Banos divis; ex parte maris autem de accessione earum partium, Dalmatiae, quae firmatae sunt et adjectae. Quia autem in partibus citra, et ultra Savum novae Accessiones nullae evenerunt, hinc receptiones priorum Regni Croatiae partium intelligi debere subintulit. Sicut autem Cresimirus ex politicis rationibus ad Croatiae titulum adjecerat Dalmatiae; sic Uladislaus II. titulum Regni Slavoniae addidit ad sopiendas turbas, quae vigeabant inter superiorem Slavoniam, quae cum Comitibus Cileae servabat, et inferiorem, quae partes Joannis Corvini sequebatur, prout legere est apud Kerchulich in prael. Notitiis p. 304. et 305. ad preces Regnicolarum superiorem, et inferiorem Slavoniam uno Regni nomine insignivit, et Sigillum Universitati horum Regnorum dedit, quo haec socia Regna hodiedum utuntur.

Caeterum Slavoniam nomine Regni, totam Croatiam, Dalmatiam, et sensu stricto sumptam Slavoniam ambitu suo complectentis, longe prius adhuc venisse, ex innumeris antiquitatis monumentis eruitur, prout hoc ex ipso Kerchelich intelliges, apud quem p. 191. haec reperiuntur: anno 1232.

Frater noster Dux Andreas a quibusdam vesano ductus consilio in Regnum nostrum, videlicet Slavoniam violenter irruisset.

Colomanus dux apud Kerchelich p. 191. ubi istud Regnum Slavoniae, si primo Uladislaus II. Slavoniam ad dignitatem Regni elevaverit, si hic totum Regnum Croatiae, ac Dalmatiae intellectum non fuit?

Et quia teste Timone durante Regum Arpadianae stirpis periodo primogeniti Regum Duces vocabantur, haecque Regna illis titulo Ducatus tribuebantur; hi Principes uno nomine Duces, vel Bani Slavoniae compellari siveverunt. Hoc enim Idem Author in Imagine novae Hungariae p. 195. recognovit dicendo:

Hungariae Reges Belam III. sequentes Ducem: Dalmatiam, Croatiam et Slavoniam peculiari uno nomine vocabant Slavoniam, Praefectosque trium horum Regnorum Banos totius Slavoniae in Diplommatibus suis nuncupabant.

Kathona quoque T. 3. p. 495. ita scribit:

Ladislaus occupata Croatia, quae sub communi totius gentis nomine Slavonia quoque saepe appellatur, novo hoc Regno Ungariam auxit, ac ipsam quoque Slavoniam, Almu eidem, et Croatiae Regem praeficiendo, ad Regni honorem evexit.

Kitonich C. 1. 2. 8. in Nota c.

Nomine solius Croatiae, vel Slavoniae ordinarie significantur in articulis tria Illyrici Regna: Dalmatia, Croatia, Slavonia.

Confirmant id quam uberrime ipsae etiam Legum patriarum Tabulae, ex quibus nonnulla solum isthic excerptim adducenda censentur.

Verböczy p. II. ttlo: 65, ponit quaestionem:

Utrum per Sententiam in Curia Regia latam etiam Bona in Slavonia, vel Transylvania habita amittantur, et e converso?

In Responso autem commemorat

Banorum Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae, adeoque Regna haec, in quibus Jurisdictio Bani obtinet, sub nomine Slavoniae in concreto satis manifeste intelligit, idque ipsum uberius explicat in §. 4. ejusdem legis declarando: et propterea in Litteris quoque sententionalibus ipsorum Judicum Clausula ista:

Intra ambitum hujus Regni Ungariae, vel hujus Regni Slavoniae:

vel harum partium Transylvaniae semper apponi solet.

Idem apparet ex Partis III. ttlis 1. 2. et 3. prout et Sigismundi Decreto Gratiae de an. 1403. in cujus praeambulo omnino legitur ttlus: Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. verum in §§. 1. 2. et 12. diserte solum Regna Hungariae, et Slavoniae memorantur.

In Alberti Decreto 1439. Art. 7. Regna adnexa in concreto sub nomine Regni Slavoniae sumuntur, ubi legitur:

ac marturinas Regno Slavoniae exigi consvetas, secus enim Croatia nihil solvere debuisset.

Ladislai posthumi Decreto II. Art. 9. memo-

rat totum Regnum Slavoniae, inclusis utique Croatiae, et Dalmatiae Regnis, quorum se in praeambulo Regem compellat.

Mathiae Corvini Decreto an. 1464. Art. 13. legitur.

Regnum nostrum Slavoniae, et Partes Transylvaniae in omnibus antiquis bonis, libertatibus, consuetudinibus, et juribus suis conserventur.

In Ejusdem Regis D. 6. Art. 3. §. 5. habetur. Item definitum est, quod in

Transylvania, et Slavonia.

Et art. 6. §. 3. comparet mentio:

Banorum Sclavoniae, Croatiae et Dalmatiae.

Dum iterum ejusdem Decreti art. 50. agitur de Judicatu

Comitum Zagoriae in Regno Sclavoniae abrogando ad sedem seu Judicium Banorum Slavoniae spectare.

Uladislaus 2. qui, ut superius dictum est, primus titulo Regio nomen etiam Sclavoniae adjunxit, in Diplomate an: 1490 Regno extradato puncto 12. Item Decreto I. Art. 18. et 42. Regna Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae singillative commemorat. Art. interim 26. marturinas in Regno Sclavoniae exigiconsvetas. Decreto autem III. Art: 2. §. 8. Octavas in Slavonia praescribit. Art. 21. ejusdem Decreti porro Banum Croatiae solum attingit. Decreti IV. Art. 6. Regnorum, Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae. Art. vero 9. solius Slavoniae. Art. demum 18. Croatiae, et Slavoniae mentionem facit, semper utique intelligendo seu sub Croatia, seu Slavonia omnia tria haec Regna.

Longum esset, et superfluum hic cunctos illos articulos, in Corpore Juris reperibiles, in quibus partim

Slavoniae, vel Croatiae solius, partim Croatiae, et Slavoniae simul, partim denique Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae compellatio fit, et omnes hae promiscue adhibentur, specificè recensere; cum hujus promiscui usus innumera fere in Corpore Juris inveniantur vestigia. Sufficiat hic quantum ad nomen Slavoniae solitarie usitatum, ad Articulos, et Constitutiones Slavoniae de annis 1492. et 1538. in Corpore Juris conspicuas provocare, ac subsequas solum Leges citare. Et quidem:

Ludovici II. Constitutionum Bachiensium Art: 22. 1519. —

Ferdinandi I. Art. 50. 1536. 43. 1546. 29. §. 3. 1548. 44. 71. et 72. 1550. 13. 1554. 14. et 24. 1567. —

Maximiliani. 7. 1572. 2. et 18. 1574. 15. 1575. et 15. 1578. —

Rudolphi. 7. 1582. 10. 32. et 36. 1588. 16. 1595. 9. 1596. 8. 15. 19. 1597. 7. et 27. 1600. 12. 1601. 7. 1602. —

Mathiae. II. Art: 10. et 12. a. c. 1608. et 27. 1609. —

Ferdinandi II. 61. 1625. 36. 65. 73. 1635. —

Ferdinandi III. Art. 91. §. 6. 1647. 110. 1655. —

Leopoldi I. Art. 86. et 107. 1659. 52. 1662. 23. §. 5. 1681. — Denique

Caroli III. Art. 40. et 116. 1715. et alii quam plurimi in Cynosura Universi Juris Hungarici conspici, et brevitatis causa hac vice silentio praeteriti. In futurum tamen si opus fuerit, et in toties memoratis Responsis unius e Croatis sufficienter ennumerati non essent, uberius recensendi.

Ex quibus omnibus cuivis veritatis vere amanti

non clarissimum esse non postest, Slavoniam jam antiquioribus temporibus, potissimum vero ad notitiam nostram S. Ladislai et Colomani ad nostras partes adventu non raro pro colectivo Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae nomine sumptam fuisse, et sicut Duces, ita et Banos Slavoniae duntaxat, vel totius Slavoniae compellatos extisse, imo eotum etiam, dum in iisdem Regnis plures eodem tempore Banos esse contigit, illum, qui totius Slavoniae fuerat, cunctos alios et dignitate, et autoritate praecedisse. —

Singula proinde haec, et universa vestigiorum in Legibus patriis vetustioris Epochae reperibilium monumenta liquidissime comprobant: nomen Slavoniae ab ipsis gentis, quae terram hanc incolit, generali slavica nomenclatione originem suam habens non solum unam Regnorum Hungariae adnexorum partem, verum totum eorum ambitum significatione sua aequè ita complecti, prout haec Regna recentiori aevo pariter per collectivam compellationem Croatiae a speciali nationis in iisdem degentis, perhibentibus etiam articulis 43. 1546. 32. §. 6. 1681. et 35. 1764. nomine desumptam designari siveverunt, testantur id complures Regni leges signanter 44. §. 4. 1836. haec verba:

Dispositio Legis hujus ad Regnum quoque Croatiae, ac salva in aliis etiam oblatorum, et subsidiorum casibus repartitionis modalitate in generali ejusdem Regni hactenus observata extenditur,

et 45. §. 4. 1840.

Dispositio legis hujus ad Regnum etiam Croatiae etc.

Idem confirmant copiosa novioris epochae Acta Diaetalia, ut adeo, cum utrumque isthoc nomen Incolis Re-

gnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae et commune, et proprium sit, quaevis de earum inter se limitibus Disquisitio, et unius ab altera Discriminatio omni sub obtutu penitus inanis, et otiosa evadat. —

Cum itaque nihil Tuorum citatorum, provocatorum, et allegatorum Tuo immaturo, et incocto, passionibusque in transversum acto desiderio in oculis veritatis amantium realiter faveat; tam ante adventum Hungarorum vero, quam et tardius usque tempora S Ladislai et Colomani soli Croatae quaestionatas Regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae Regiones, maritimam quippe, mediterraneam, et Saviam totam, qua in longum, et latum inter Dravum Danubio junctum, et Savum eandem e duabus partibus ambientem jacet ex Indultu, et Jure Heraclii Imperatoris milite, et aere propriis pulsus injustis, et violentis possessoribus Avaribus occuparunt, et qua proprietatem suam contra quosvis Impetitores strenue defendebant, ac dum infelici omine a confoederatis suis derelicti vi, et praepotentiae Turcarum partes inferioris Slavoniae cedere debuissent, post desperatas etiam a clade Mohacsensi res, confratres suos nunquam deseruerunt, ut potius eos in spiritualium administratione, ac ad fiduciam in Deo adhortationibus, et in cunctis etiam aliis misericordiae operibus pro posse adjuvare, spretis omnibus periculis, ultro iverint, ut nulli Historico ignotum, et per ipsum Fejér in suis Slavoniae, et Croatiae cum Regno Hungariae, nexus, et Rel. Diplomatis serie LXVI. et LXIX. recognitum est.

Et inde, dum in consequentiam Rescripti Regii Passavii die 26-ta Julii 1683. ad SS. et OO. Regnorum Dalmatiae, Croatiae ac Slavoniae dimissi anno 1687

mox pars Exercitus Duce Dünewaldo Essekinum, Valponem, Carlovicium, Petrovaradinum, Posegam, totam denique Slavoniam Turcis eripuisset, Sua Majestas, Rex apostolicus Leopoldus mediante suo Rescripto Comitatus inferioris Slavoniae ad normam Croatiae quoad politica, civilia et publica administrandos disposuerat, et anno 1688. etiam Supremos Comites Comitatus Valcovariensis C. Joannem Draskovich, et Comitatum Veröczensis et Posegani C. Davidem Ivanovich. Qui, cum ob defectum Residentiarum ibidem non habitassent, et excessus diversi continuati fuissent, ad querelas altissimo Loco substratas Rescriptum dd. 28-ae Septembris 1697. e Castris Ebersdorf ad Universitatem Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae sub Indorsata:

Reverendis, Honorabilibus, Spectabilibus ac Magnificis, Egregiis Nobilibus N. N. Universitatis Regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae
SS. et OO. Fidelibus nobis dilectis.

Leopoldus etc. ut habetur apud Fejér: Croatia, et Slavonia disquisita Dipl. LXVII. p. 122. Et quia Supremi Comites etiam moniti ultro ibi residere noluisent, in Conferentia Banali Varasдини 1-a Februarii 1698. praesente Bano servata, Banalis Locumtenens pro partibus neoacquisticis in Slavonia fuit constitutus Petrus Gotthall cum instructione sequenti:

I. Cum partes illae neo-recuperatae per Suam Majestatem Ssmam Dominis Statibus Regnorum horum, tanquam et ab olim ad Slavoniam pertinentes, reincorporatae, et subjectae sint, earumque loca, et inspectio Status Politici, in ordinem redigenda essent, ut tandem temporis successu, ad instar reliquorum Comitatum horum Regnorum vigere, et permanere,

gubernarique possint; ibidem vero ad praesens, ob graves curas suas publicas, quibus, erga Comitatus, et Status horum Regnorum, servitiumque Suae Smae Majestatis, Excellm. D. Comes Banus detineretur, serius adesse, et per se immediate necessitatibus illarum partium ibi vigentibus, vel vigendis, ac relationem exigentibus, prospicere nequiret; Domini vero Supremi Comites ex defectu residentiarum, et hactenus ibidem accomodationem rarius mansuri praeviderentur; ne per talem eorumdem absentiam, Domini Status, in jure suo ibidem habito, et per Suam Majestatem Dominum eorum Clementissimum, benigne denuo recognito, praejudicium subeant; intermissique Suae Majestatis Smae, in eo, vel ibidem servitii defectus D. Statibus imputetur: neque secus, neque pro nunc satius conferre et statuere poterant Dni Deputati, quam ut medio Locumtenentis Banalis Officii de functione sua, praesentibus instructi, iisdem partibus, et earum incolis (salvis Dominorum Supremorum Comitum in reliquo Juribus, et Praerogativis) prospectum sit, et intelligatur. —

Ac proinde, ac praeprimis

II. Officii ejusdem D. Locumtenentis, ut principale erit: ut incolis earum Partium de administranda justitia, per eorum Supremos Comites, et Vice-Comites omnimode prospiciat: ad celebrandas Sedrias, eosdem, quo frequentius fieri poterit, et necessitas postulaverit urgeat; ut deinde justitiae tramite, exequendorum executio peregatur, prospiciat; Dominis vero Comitibus, vel ob absentiam suam, vel alio de casu intermittentibus, ipse, per D. Vice-Comites, et Judlium, sedes Judiciarias celebrare, promotioni justitiae invigilare curabit; in malefactorum animad-

versionem, poenaeque condigna punctionem, curam suam omnimodam impendendo.

III. Sedriis Comitatum, in praesentia, vel absentia DD. Supremorum Comitum celebrandis, ipse etiam semper adesse conabitur, immo pro omni possibili adsit; cum in illis partibus personarum litteratarum, et in jure patrio versatarum, sit parvitas, et parci-
tas; adeoque Locumtenens qua directioni, et invia-
tioni, necessarius futurus judicatur.

IV. Conabitur omni studio D. Locumtenens: ut vera Orthodoxa fides, et ejus religio in illis partibus pro-
moveatur, et augeatur. Cujus ex respectu et deside-
rio invigilabit; et laborabit; ut in antiquis Parochiis Presbyteri saeculares, et regulares, Dioecesis Za-
grabiensis, applicentur, et accomodentur; Illmi D. Eppi Zagrab. opem, et Succursum, ac Confiniorum etiam Excell. D. Generalis, ubi necessitas postula-
verit, tutandorum talium gratia, opem implorando; cavendo etiam omni suo pro posse, ut cum partes illae Regnis his incorporatae sint, et ab olim quoque perpetuo ibidem orthodoxa religio duntaxat viguerit, ne alienae, notanter haereticae professionis homines subintrent, et si comperirentur, vel intrare vellent, Dnis Statibus protinus manifestabit, ut ipsi sine mora Suam Ssmam Majestatem desuper invocare, et in-
terpellare possint.

V. Plurima siquidem hactenus damna, et graves in-
jurias, occasione quarteriorum, partes illae expertae sunt; quorum etiam Ssma Majestas benigne in gra-
tiosis suis mandatis, et intimatoriis, ad Dn. Status datis meminit, amodoque talia praecaveri cupit: Immo respectu talium, Essekini institutum hactenus, vel proxime instituendum sit, certum Dicasterium; Dni

Locumtenentis Banalis illud quoque erit muneris, et obligationis, ut talia per Dnos Vice-Comites, vel Judicium, si idonei fuerint, tempore hybernorum menstruatim per modum inquisitionis curet conscribi, ac pro adipiscenda per injuriatos et damnificatos competenti satisfactione, praescito dicasterio, per manus ejus, qui Regni Statuum nomine eidem Dicasterio incorporabitur; eo vero absente, per se repraesentabit: et ablegato eorum penes Augustam Aulam pro tempore constituto, pro urgenda satisfactione intimabit.

VI. Tempore castrorum, et militaris servitii Suae Majestatis Smae, si D. Supremi Comites, vel alteruter eorum, abessent; ipse copiis Comitatum plena facultate, et in Banali authoritate praesit, insurrectionemque ad intimationem Comitis Bani, in subitanea vero necessitate earumdem partium etiam auctoritate publicabit.

VII. Locumtenens in illis partibus residebit. Quo etiam intuitu Excelsae Commissioni in illis partibus institutae, de obtinendis in arendam quibusdam bonis, immo si opus fuerit Suae Majestati Smae commendabitur. Neque inde hyberno, et quarteriorum tempore, sine Comitis Bani; Sua vero Excellentia absente, DD. Deputatorum licentia abire audebit. In aestate tamen, nisi castrensia servitia obstiterint, singulo tertio mense, in hujatia etiam bona excurrere, et ibidem morari poterit. Id tamen ita intelligendo, ut id D. Comiti Bano, si in Regno fuerit, alioquin suo D. Locumtenenti, significare non intermittat, et Castrense servitium sibi impositum non negligat.

VIII. In juridicis, et justitiae, politiaeque negotiis, ex Comitatibus, ubi abesset Supremus Comes; ha-

bebit facultatem D. Locumtenens querelas, et gravamina incolarum exaudire, et pro judicio, et satisfactione ad Comites delegare: ubi vero interessati essent Vice-Comites, extunc ipse judicium ferre, et executioni mancipare poterit: salva et hic caeterum, autoritate Supremorum Comitum remanente.

IX. Stipendium ejusdem D. Locumtenentis ad felicia tempora, quibus etiam augeri poterit, Rh. 400. ordinantur, quod, pro primo anno, Dni Status, de proprio aerario; sequentibus vero annis, illarum partium incolae, et Comitatum illorum Status administrare tenebuntur.

Hic rerum status permansit etiam post pacem Carlovicii in Syrmio 1698. factam, et 16. Februarii 1699. Benigne confirmatam.

Benigne ordinata 11 Septembris, 1700 Commissio Cameratica singillativos neoacquisticae Slavoniae Tractus in Comitatus Valkoviensem, Poseganum, Veröcensem, et Syrmiensem, ac Confinia dividendos projectaverat.

Hanc Slavoniae provisoriam incorporationem non solum praeattactum Rescriptum An. 1697 probat, sed et Comitiales Art: 118: 1715, 18 et 50: 1741 clarificant, quae etiam post plures Commissiones praemissas tandem Anno 1745 definitive effectuada fuit. Et Benigno Rescripto ad Banum, et SS. ac OO. Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae dd-o 27-ae Aprilis 1746 dimisso praecitata ad effectum Legum intervenita Incorporatio diserte approbatur, et signanter puncto secundo sequentia continentur:

Approbamus, et ratificamus etiam id, quod saepe repetiti Commissarii nostri Regii residuum totum Syr-

mii, et inferioris Slavoniae Terrenum, quod prae-
vio modo, exciso trium Confiniorum Terreno reman-
sit etc. in politicis, juridicis et provincialibus Juris-
dictioni Fidelitatum Vestrarum, et horum Regnorum

Croatiae, et Slavoniae Bani etc. subordinaverint,
quemadmodum ante occupationem Turcarum Eidem
subordinatum fuit testimonio etiam Tuae Operis 1844
Anni Notae 19 ita expressae:

Constitutus proinde est per Mathiam I. Regem eadem
temporis intercapedine, quae inter an. 1464 et 1486
erat Paulus Kinisi, vir bellica virtute celebratissimus,
in Generalem Partium Regni inferiorum Capitaneum,
et simul in locum amissi Banatus Szöreniensis ad mu-
nus neo erecti Banatus Temesiensis evectus, cui
praeter Comitatum Temesiensem, etiam Torontalen-
sem, Crassoviensem, Aradiensem, Bodroghiensem,
ac Bachensem

(ecce partes Regni inferiores, et ultra quas Capitanea-
tus Kinisii se non extendebat)

subordinatos fuisse et Historia, et Documenta Diplo-
matica testantur. Citatum Ratiocinium vero innuit,
eidem dictorum Comitatum annuam Contributionem
cessam fuisse, ut eam ad stipendium militum limites
defendentium adinstar Bani Slavoniae, Croatiae, Dal-
matiae converteret.

Haec in ordine, ac tam clara sunt, ut mirari sub-
eat, quomodo Tu, postquam ad effectum citatarum
Legum Commissarii Regii Deputatis Regni Croatiae
illos tres Comitatus inferioris Slavoniae realiter resi-
gnarunt, et hi tales receperunt, postquam Sua Majestas
Ssma Resignationem hanc Benigne ratificare dignata
est, atque ab illo inde tempore Banus, et SS. ac OO.

Regnorum in continuo Jurisdictionis possessorio existunt, quibuscumque sophismatibus, et conglomeratis otiosis divagationibus in sinistrum, ac dubium sensum trahere posses?

Sed et post ita factam quaestionatam Reincorporationem Jurisdictiones inferioris Slavoniae auctoritatem Bani, et SS. ac OO. Regnorum horum identidem agnovisse, Acta in Archivo Regni existentia superabundanter probant.

Sic existit Repraesentatio SS. et OO. Comitatus Veröcensis ad SS. et OO. Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae dd-o 9-ae Decembris 1745 exarata, ubi fervidissimas agunt gratias, quod interpositione SS. et OO. Regni Croatiae priori suo corpori, Banali nempe Inclytorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae Regnorum Jurisdictioni restituti sint: hac in specie expressione usi :

quod Deum omnipotentem ardentibus orent votis, ut id, quod Benignitate sua conjunxit, usque ad Mundi persistentiam nullis unquam temporibus separari patiatur.

Existit quoque analoga Repraesentatio Comitatus Syrmienensis dd-o 12-ae Decembris 1745.

Ita quoque Repraesentatio Deputationio Comitatus Syrmienensis dd-o 3ae Januarii 1746 ad Banum exarata, Ejus qua regnorum horum Capiti protectionem implo-rans. Nec non dd-o 26ae Martii 1748 Rationes percepto-
rales SS. et OO. Regnorum adnexorum transmittentis.

Existunt bina Rescripta dd-o 6-ae et 7-ae Martii 1747 ad Banum, et respective SS. et OO. Regnorum horum dimissa, vigore quorum etsi tres inferioris Slavoniae

Comitatus in contributionalibus Consilio Locumtenentiali subordinati fuerint; tamen

Rationum perceptoralium inferiorum trium Slavoniae Comitatum medio SS. et OO. Regnorum horum immediate praetermisso Consilio ad Cancellariam Regiam Hungarico-Aulicam transpositio interimaliter B. admittitur.

Ita Benignum Rescriptum R. dd-o 12ae Martii 1750 limitationem mercedis murariorum, et lignariorum Altiori Loco elaboratam per SS. et OO. legnorum horum tribus inferioris Slavoniae Comitatus pro cynosura transmitti, effectumque mediis etiam compulsoriis procurari jubens.

Existit Benignum Rescriptum Regium dd-o 3-ae Junii 1750. erga Repraesentationem Comitatus Posegani emanatum, id denuo enuncians: Comitatus Syrmiensem, Poseganum et Veröcensem Consilio Locumtenentiali nonnisi circa contributionalia, et haec concomitantia opera publica subordinatos esse; in politicis vero, et provincialibus Jurisdictioni Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae subjectos haberi.

Existit Instantia Civitatis Poseganae ad SS. et OO. Regnorum horum porrecta, vi cujus Eorumdem interpositionem pro eo implorat, ut per Suam Majestatem SSmam in Liberam, Regiamque Civitatem evehatur, cujusmodi petito ejusdem exacta praevie a SS. et OO. horum Regnorum Informatione Altissime subin effective delatum fuit. —

Unde jam nullum de eo superest dubium, quod post taliter subsecutam in sensu praecitatarum Regni

Legum, et altissimorum Rescriptorum inferioris Slavoniae incorporationem Banus, et SS. ac OO. Regnorum horum mox reale Jurisdictionis suae exercitium facto etiam capessiverint, Jurisdictioque haec tam per inferioris Slavoniae Comitatus promptissime agnita, quam et Altissime iteratis vicibus constabilita, sicque omnigenam consistentiam suam nacta fuerit. —

Recurrerant subin an. 1751. inferioris Slavoniae Comitatus ad Banum ejus temporis, ut is, et SS. ac OO. Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae semet apud Suam Ssmam Majestatem interponant pro Jure tres Ablegatos ex parte sua ad Comitata an 1751 indicta exmittendi impetrando,

quod nempe iidem inferioris Slavoniae Comitatus in re contributionali, et eandem concomitantibus oneribus ad normam aliorum Comitatum Regni Hungariae regulati contribuentis plebis statum actualem, et alias circumstantias optime exponere sciant; in reliquo subjungendo procul id ab illis esse, quasi illi per id, quia distinctos ablegatos haberent, se a Jurisdictione Banali, cujus avitam in hos Comitatus Jurisdictionem agnoscunt, et quem qua gloriosissimum suum Caput venerantur, sejungere vellent.

Precibus his SS. et OO. Regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae moti, peculiari humillima e generali Regnorum horum Congregatione dimissa Repraesentatione mediante apud Suam Majestatem Ssmam Reginam Mariam Theresiam intercesserunt, ut votis SS. et OO. inferioris Slavoniae clementer deferre dignetur. Hanc Repraesentationem Eadem Regina per Benignum Rescriptum suum 19. Aprilis 1751 Judici Cu-

riae Regiae pro diaetali pertractatione transmittere dignata fuit, atque sic in sequelam tam hujus apud Suam Majestatem, quam et SS. et OO. diaetaliter congregatos factae interpositionis, prout et per ipsos Comitatus inferioris Slavoniae eo sensu, quod in merito contributionis per eosdem cum Hungaricis Comitatibus aequaliter supportatae, de illis sine illis ageretur, si suos Repraesentantes in Comitibus non haberent, porrectae Instantiae secundum Benignam Resolutionem

Regiam 6. Julii ad Comitatus dimissam, prout et neo erecti tres inferioris Slavoniae, et Syrmii Comitatus, et hi quidem quoad solam contributionem; in aliis vero cunctis Banali Regni Croatiae Jurisdictioni subiecti permanentes, contributioni Regni Hungariae ea tamen lege, et conditione adnumerari valeant, ut videlicet illa contributionis quotta, quam memorati neo-erecti inferioris Slavoniae

Comitatus hactenus praestiterunt, contributionali quanto Ungarico superaddatur, conditus est Articulus 23. 1751. quo iidem tres Comitatus Poseganus, Veröcensis, Syrmienensis votum, et sessionem in Comitibus obtinuerunt, salva in reliquo Regni Hungariae (scilicet quoad contributionem) et Banali (quoad cuncta alia) Jurisdictione.

Quemadmodum proinde ex eo, quod praeter tres superioris Slavoniae, et Croatiae Comitatus, omnes aliae Regnorum adnexorum Jurisdictiones, videlicet Lib. Regiaeque Civitates, Liberi item Districtus, et Capitula in Comitibus Regni Hungariae Sessione, et Voto gaudeant, non sequitur integra haec Regna ad Territorium Hungariae pertinere; ita etiam propterea, quod his tribus inferioris Slavoniae Comitatibus separatim Sessio,

et votum in Comitibus Hungariae, et Partium adnexarum competat, non sequitur hos jam ideo integrantem Hungariae partem efficere, idque tanto minus, quo certius est, Banalem horum Regnorum Jurisdictionem (II. ttlo 65 id diserte enuntiante) ad Territorium Hungariae nullatenus extendi posse, cui tamen supraattacti Comitatus citato Articulo 23: 1751 mediante diserte subjecti sunt.

Quid, quod si chronologiae a tempore receptae e manibus hostium inferioris Slavoniae seriem ultro spectemus, hujus in Legibus, et Altissimis ad Gravamina, et Postulata e Comitibus substrata emanatis, Resolutionibus mentio signanter in Articulis 118: 1715, 88: 1723, 18 et 50: 1741, 23: 1751 et 26: 1790 conspicitur.

Sic 10: 1715 nominatur Commissio neoacquistica pro Comitibus cis, et ultra Danubianis Posonii. Pro Comitibus partium Superiorum Cassoviae.

Pro Croatia, et Slavonia Zagrabiae processura, et ad hanc Commissionem art 85. relegantur Familiae Fántsy, et Dessewffy.

Et prior relate ad Bona ibi specificata, pertinentiasque in Comitibus Posega, et Veröcze existentibus. Posterior relate ad Arces sive Castra Posega, Csernek, Dinovicz, Podvercza, Bresztocs Eszek, eorumque universas Appertinentias in Comitibus Posega, Valko, et de Orbacz existentes.

2-o. Ejusdem Anni Art. 91. §. 59. 60 et 61 sub ttlo In Districtu Slavoniae, et Maritimo recensentur plura capitalium Tricesimarum Loca intra ambitum trium sub quaestione positorum Comitatum, signanter Petrovaradinum, Brod ad Savum, Vinkovcze, Essekinum; ergo et Comitatus, ad quos loca

haec nunc militaria spectant, ad Slavoniam pertinere recognoscuntur. —

3-o. Articulo 92 petitur, et promittitur reincorporatio plurium Comitatum ad S. Coronam Regni Hungariae spectantium; ast hic iterum primo Loco simul nominantur Comitatus Poseghiensis, Veröcensis, Sirmiensis, Valkoviensis . . . Dein subjunguntur alii Hungariae Comitatus. Sed hoc Articulo solummodo Jus Coronae ad hos Comitatus stabilitum, clare enim dicitur:

ad Sacram Regni Coronam spectantium fiendam Reincorporationem.

4-o. Art. 118 clare agnoscitur, quonam praerecensito Art. 92 primo loco nominati quatuor Comitatus pertineant, dum humillimis precibus SS. et OO. Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae (accedente communi Voto SS. et OO. Regni Hungariae) Sua Majestas C. R. annuit perbenigne, ut medio proxime instituendae Exmissionis cognoscatur, et determinetur de modo, et formalitate ad S. Regni Coronam reincorporationis inferioris Slavoniae. Comitatumque in ea existentium. Numquid potuissent SS. et OO. Croatiae, et Slavoniae petere horum reincorporationem, nisi ad ambitum illorum Regnorum eos pertinere censuissent, et hujusmodi reincorporationi SS. et OO. Regni Hungariae non accessissent, si hi ad suum Territorium tales pertinere existimassent.

Ita Art. 31. 1723 quatuor Tabulis Districtualibus pro Hungaria, et Comitatibus lege hac specificatis, erectis existentibus; Slavonia tamen utraque sine hac provisione per biennium mansit, sed primum Anno 1725 per Benignum Caroli Regis Rescriptum dd-o 18ae Decem-

bris 1725 emanatum, Tabula Regni Judiciaria erecta, subin Art. 31: 1729 et 36: 1751 inarticulata est, 36: 1751 statuitur, ut in Causis Supremorum Comitum Forum comitatense respicientibus in Regnis Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae non procedat Tabula Judiciaria, sed procedant Judices Comitatus. Sed et Anno 1723 Art. 88 Banus in Praesidem, et ex adnexis Regnis omnes Commissarii nominantur de Terreno Generalatus Varasdinensis, item de Lika, et Corbavia, inferiorique Slavonia ad sensum Art. 118: 1715 cognoscenda cognituri, reincorporanda reincorporaturi, complananda complanaturi, et abroganda abrogaturi. Unde clare videre est e mente horum Comitiorum nullum dubium fuisse de eo, quod inferior Slavonia, et Comitatus in illa existentes, ad ambitum Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae pertineant.

Anno quoque 1729. art. 7. de Reincorporatione Comitatum in Partibus sitorum conformiter art. 92: 1715: et 20: 1723, ad Sacram Regni Coronam spectantium actum fuit.

Anno 1741. art. 18. Incorporatio, quae nec dum in effectum deducta fuit, iterum decernitur, et et quia Districtui Sirmienti in inferiori Slavonia, etiam Districtus Temesiensis in Hungaria addicitur, Commissarii ex parte Hungariae per Palatinum, ex parte vero Slavoniae per Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae Banum cum SS. et OO. eorundem Regnorum nominari praecipiuntur. Districtum quidem Sirmiensem non aliud fuisse, quam Comitatum ejusdem nominis, docet art. 92: 1715. qui etiam cum aliis inferioris Slavoniae Comitatibus anno 1745. reincorporatus est, et Benigno Rescripto

Regio ddo 27-mae Julii 1746. tres inferioris Slavoniae Comitatus Veröcensis, Poseganus et Sirmiensis Consilio Locumtenentiali Hungarico quoad contributionalia duntaxat, et concomitantia publica onera subordinati sunt;

in politicis vero, juridicis et provincialibus Jurisdictioni Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae subjecti manserunt. Subin vero

Consilio Croatico erecto,

per tempus consistentiae suae

in his quoque Comitatus activitatem suam exercente.

Articulus 50: 1741. etiam omne dubium tollit, tres eos Comitatus ad ambitum Regnorum adnexorum pertinere, ubi legitur:

ex inferiori Slavonia Jurisdictioni Saerae Regni Coronae reincorporabitur Jurisdictioni Regni, et Bani, annuente S. Regia Majestate juxta etiam art. 118.

an. 1715 subordinabitur.

Inter Postulata Inclyt. SS. et OO. Regni Hungariae, Partiumque eidem adnexarum e Comitibus 1741. Nro 32. caeteris exmissis:

Confinarios etiam Generalatus Varasdinensis, Derensis et Caproncensis Terrenum Repas eis fluvium Dravum jacens, adeoque ad Comitatum Sümegiensem, quem a Regno Croatiae ad publicam notitiam Fluvius Dravus separaret, spectans via facti occupasse.

Anno 1746. ad. 27-mae Aprilis per Suam Majestatem editum fuit Benignum Rescriptum Regium paulo ante citatum, ubi approbatur Commissariorum operatio, et in politicis, juridicis et provincialibus, memorati tres Comitatus Bano, et Regnis subordinantur.

Anno 1750. dd. 31. Augusti Benignum Rescriptum emanavit, quo Statibus, et Ordinibus Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae intimatur eas Dispositiones factas esse, ut e Castellis Posega, Pakracz et Veroviticza milcs praesidiarius educatur.

In Diario Diaetali anni 1751

de Sessione 21-a die 23-a Junii servata legitur: quoad porro Sirmium referebat dictus Comes Episcopus Agriensis, Comitem Banum Croatiae Carolum Batthanyi, qui in hoc reincorporando Commissarius Regius fuerat, assecurare Status, quod omnia, quae lex exigebat, ibidem facta fuerint; sed Commissariis suis interea fatis functis, Relatio specialiter hoc in passu fieri nequeat.

De Sessione 22-a die 25-a Junii celebrata haec occurrunt: Qua occasione, ubi nonnulli ex Statibus postulatum reincorporationis ursissent, incidenter de reincorporato Sirmio disputabatur: an ad Hungariam, an vero ad Croatiam applicari debuerit? Proto-Notario hoc ultimum defendente; sed praescissum est demum ab hac quaestione, tanquam ad accomodationem inter Status Regni deserviente.

Die 3-a Julii in Sessione 29-a Proto-Notarius Regni Croatiae relegerat gravamina Croatiae. Qua occasione observabant Status in pluribus punctis Comitatum Posega, Veröcze et Sirmiensis ita induci mentionem, acsi hi, atque adeo tota plaga a fluvio Dravo usque ad mare adriaticum ad Slavoniam pertineant; id quod Status limitibus Regni praejudiciosum esse pluribus urgebant, aliis modificationem, aliis porro exmissionem urgentibus; sed ad ultimum ita res fuit temperata, ut, cum ex professo in punctis non agatur de limitibus inter Hungariam, et Croatiam, maneat illa sicut sunt.

Sed publicis Regni gravaminibus adnectatur postulatum, ne hoc juribus Regni quoad limites, et Jurisdictionem praejudicet.

Die 16-a Julii Sess. 39. Hoc demum projecto approbato proposuit D. Personalis in serie Croaticorum gravaminum urgere Deputatos Croatiae, ut Constitutiones in puncto Religionis extendantur ad Sirmium in Jurisdictione Bani alioquin praeter contributionalia relictum; quod non controvertebatur.

Die 25-a Augusti Sess. 59.

Domini Magnates ad ultimum per solemnem Deputationem Oratore Episcopo Vesprimiensi premebatur
Status

inter reliqua:

ut articulo, ubi Comitatus Sirmiensis, Veröcze, et Posega Jurisdictioni Regni in contributionalibus subjiciantur, addatur clausula: salvo Jure, et Jurisdictione Banali

Quoad Comitatus praeattactos coalescentiam projectabant ita, ut apponatur:

salvo Regni, et Bani Jure, et Jurisdictione.

In Actis Diaetalibus ejusdem anni inter gravamina SS. et OO. Regni in Diaeta congregatorum Suae Majestati proposita occurrit puncto 34.

Terrenum Répas nuncupatum satis amplum, et aliquot Territoria complectens situm cis Dravum fluvium, qui Regni Hungariae, et Croatiae perpetuus limes est etc.

Quod ipsum repetitum fuit ddo 17-ae Julii nro 33.

Terrenum Repas

cis Dravum fluvium, qui in Tractu illo Regni Hungariae, et Croatiae limes est,

ubique Dravus inter Hungariam, et Croatiam per SS. et OO. Hungariae una in Diaeta congregatos limes esse recognoscitur, continuando,

ut differentiae metales, quae sunt intra Hungariam, et Croatiam per ordinatam Commissionem decidentur, discordiisque et dissidiis finis imponatur.

In gravaminibus Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae in iisdem Comitibus Nro 1. . . . Quemadmodum et Judaei Essekini stabilem possessionem non ita pridem figentes tanquam morbidae, et scandalosae oves, pro pientissimi, et gloriosissimae memoriae Imperatoris, et Regis Caroli 6-ti in Articulo 19: 1729 contento exemplo abinde indilate amendantur, taliterque Sacrosanctae Fidei, et Religioni Catholicae consulendo Bono Regnorum illorum publico, paci, felicitati, communique ex unione ejusdem Romano-Catholicae Fidei principaliter promananti quieti, et tranquillitati Clementissime, et pientissime consulatur . . . Quemadmodum, et dispositionem praeattacti Art. 46: 1741, et 86: 1723. pro tenore etiam Art. 23: 1687 ad reincorporatos quoque Veröcensem, Poseganum, et Sirmiensem Comitatus articulariter extendi.

Nro 3. Disertissimis Patriae legibus, signanter autem benignissima Suae Smae Imperatoriae, et Regiae Majestatis Resolutione Regia in Art. 47: 1741. contenta Regnorum illorum Banum in plenam, et legalem auctoritatem, et jurisdictionem reponendum statuentibus, quandoquidem praeter alia antiqua, et ex ipsa vetustate veneratione digna Regnorum illorum jura, et privilegia Diplomate Caroli I. Regis Hungariae de Anno 1325 emanato, et in novissima Diaeta Postulatis, et Grava-

minibus dictorum Regnorum sub 4. adnexo expressis terminis :

Universi, et singuli homines tam nobiles, quam alii ejuscumque praeeminentiae, conditionis, et status existentes ultra fluvium Dravum in tota terra Banatus constituti Judicio, et Jurisdictioni Bani tempore constituti subjicientur. *)

Jurisdictio autem Banalis juxta Articulos 25 : 1630, et 32 : 1638. ibidemque citatos observanda veniret.

Ad effectum proinde praecitati Articuli 46. 1741., expressaeque in eodem Clementissimae Resolutionis Regiae, totque, et tantarum Diplomaticarum, et articularium Decisionum, et Assecurationum plenam, et legalem Regnorum Bano pro tempore constituto auctoritatem, et jurisdictionem deferentium Suae Smae Majestati C. R. supplicatur humillime, quatenus juxta expressas Regni Leges, Articulum quippe 27. 1609. et 25. 1630, aliosque ibi citatos, Banus Regnorum illorum omnibus in Croatia, et Slavonia Praefectis Militaribus immediate post Suam Ssmam Imperatoriam, Regiam Majestatem a modo deinceps plena, et omnimoda, ac vetustata auctoritate praesit.

Altissima Resolutio dto 27. Julii 1751. ad postulatū primum in fine Clementer admittit: ut porro Articuli praecitati tenor ad tres Comitatus Slavoniae reincorpo-

*) Par Privilegium est Ludovici I. de anno 1359. Ut nullus omnino Hominum ipsos in Curiam nostram, vel in aliquorum aliorum Judicum extraneorum ex ista parte fluvii Dravae existentium praesentiam citare valeat, aut alicubi res, et Bona eorundem prohibere; sed si quid cum eisdem Regni Slavoniae hominibus quidcumque habet, Actionis in praesentia Bani ipsius Regni Slavoniae, vel vices ejus gerentis legitime exequatur.

ratos in eo extendatur, ne amodo in futurum ullus Dominorum terrestrium possessorii capacium Acatholicos, Augustanae utpote, et Helveticae Confessioni addictos recipere audeat, neve Judaei stabilem in Civitate Essekiensi mansionem habeant.

Nec officit illud quod in contextu articuli 23. ejusdem Comitialis anni 1751. ponatur vocula *ly*: postliminio, cum iidem Comitatus reipsa ante Turcarum invasionem ad Comitata distinctos suos Ablegatos mittere solitos fuisse ita parum negetur, sicut et superioris Slavoniae, quin inde sequatur omnia illa Territoria, unde Ablegati ad Comitata et olim mittebantur et actu mittuntur, ad Hungariam stricte sumptam pertinere. —

Anni quoque 1756 Benignum ddo 15. Martii ad Banum dimissum Resc. Reg. ita concluditur: Et haec sunt, quae occasione humillimae Relationis per antellatam delegatam Commissionem nostram nobis praesentatae ordinanda, et constituenda Benigne resolvimus. Et cum praeterea id etiam nobis Benigne visum sit, ut facta inferioris hujus Slavoniae Coronae Regni nostri Hungariae reincorporatione tres illi Comitatus Jurisdictioni Fidelitatis Vestrae, qua Regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Slavoniae Bani eo, quo Comitatus Regni Hungariae Consilio nostro Locumtenentiali Regio subsunt, excepta tamen materia Contributionis, hujusque accessoriorum, modo subjacent, ab eademque dependeant etc. Fidelitati quoque Vestrae etc. mandamus etc. ut praedeductam B. Resolutionem nostram antelatis Regni Slavoniae tribus Comitatibus sua via notam reddere etc. nec intermittat. —

Anno 1764. in Comitibus inter alia gravamina, et po-

stulata in serie 46. Ut nobilitas in tribus inferioris Slavoniae Comitatus per Bonorum Cameralium collationes implantetur pro summo Majestatis servitio, et promovendo Bono publico.

50. Querebantur contra Supremam Armorum Praefecturam Essekiensem intuitu differentiarum, inteream, et Statum provincialem vertentium, quod videlicet in tres inferioris Slavoniae Comitatus Jurisdictionem sibi arroget.

Anno 1790°/1 Art. 26. et 59. omnia complectuntur quae ad praesens argumentum in plena luce collocandum conducunt. Etenim

a) In iisdem nominatur superior, et inferior Slavonia. —

b) Ad Croatiam, et superiorem Slavoniam referuntur Comitatus Zagradiensis, Varasdinensis et Crisiensis.

c) Comitatus Poseganus, Veröcensis, et Sirmienensis referuntur ad Slavoniam inferiorem.

d) Jura Evangelicorum solummodo intra ambitum Regni Hungariae vigorem habitura enunciantur.

e) Intra Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae limites secundum communes eorum municipales leges Evangelici nec possidendorum Bonorum, nec Officiorum gerendorum capaces esse declarantur, signanter §. 14. Art. 26. —

f) Modo memorata lex municipalis in inferiori Slavonia ita, sicut intra ambitum integrae Croatiae viget. —

g) Exceptione in casibus non exceptis generalis praescripta norma firmatur, uti sunt possessiones: Rétfalu, Harasztin, et Sz. László in Comitatu Veröcensi; Korocs, et Fordnic in Comitatu Sirmiensi ex-

cipiuntur, ac in illis actu constituti Augustanae, et Helveticae Confessioni addicti tempore Josephino illuc venientes ultro manere permittuntur. —

In Actis diaetalibus ejusdem anni p. 373. inter gravamina, et postulata Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae conspiciuntur plura Comitatus Valkoviensem, Veröcensem, as totam inferiorem Slavoniam concernentia.

Exstant Praesidiales Cancellarii quondam Comitum Caroli Pálffy ddo. 20. Martii 1794. ad Banum ejus temporis C. Joannem Erdödy exaratae, ubi Comitatus Sirmiensis, Veröcensis et Poseganus inviati sunt, ut Causas criminales sensu Art. 43. 1791. appellabiles in conformitate Art. 27. 1723. et 31. 1729. Tabulae Banali pro revisione transmittant. — Quod etiam hodiedum practicatur, et ad eandem Tabulam Banalem Individua ex utraque Slavonia applicantur.

Ita quoque in Actis Anni 1802. p. 249. et 262. intra gravamina, et postulata Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae per SS. et OO. Diaetaliter congregatos Suae Smae Majestati substrata Nro. 4. occurrunt:

Utut inferioris Regni Slavoniae Comitatus Poseganus, Veröcensis et Sirmiensis jam anno 1745 incorporati, et in Diaeta an. 1751 inarticulati sint etc.

Anno quoque 1807. p. 310. in serie, et p. 312. medio Repraesentationis Suae Sma Majestas exorabatur, ut

Dominium Episcopale Schyd habita cumprimis Magistratualium in Croatiae, et Slavoniae superioribus, et inferioribus Comitatibus servientium reflexione conferatur.

In actis Diaetalibus ejusdem quoque An. 1807. p. 485, conspicitur gravamen in ordine 84. ex parte Comitatus Bacsensis ita propositum :

Regnum Ungariae a Regno Slavoniae limitibus fluviorum Danubii, et Dravi separari, et statistice, et geographice certum est, etc.

tunc exponitur: gravamen ratione Insulae Zsivan per Comitatum Veröcensem Suac Jurisdictioni appropriatae, ac

aliarum Insularum ad Jurisdictionem Comitatus Bacsensis recidentium,

in quas

Comitatus Veröcensis, et Sirmiensis Jurisdictionem praetendunt.

Unde SS. et OO. Diaetaliter congregati concluserunt sequentia :

Cum itaque praededucta Controversia metalis intra duo Regna Ungariae quippe, et Slavoniae rectificationem involveret, et tam ejusdem intuitu, quam et respectu attactarum Insularum subversantes quaestiones per articulare Commissionem disquiri, et pertractari debeant, SS. et OO. Suae Majestati supplicent, ut ab exemplo articulorum 30. 1655. 39. 1715. et 68. 1791. fine dirimendarum subversantium Quaestionum Commissionem limitaneam articulariter denominari Benigne admittere dignetur.

Sub iisdem Comitibus erga preces adnexorum Regnorum Capitulo Diakovariensi Fidedignitas Loci credibilis art. 26, jure postliminii restituta fuerat, articulum eundem non aliquem DD. Proto-Notariorum Hungaricorum, sed in defectu Proto-Notarii Croatici Able-

gatum Regnorum adnexorum fatisfunctum Aloysium Busan apposuisse notorium est.

Ex Actis Diaetalibus 18¹¹/₁₂ p. 338. 339. 340. 418. et 425. duplici SS. et OO. Repraesentatione clarrissime enunciatur, Comitatus Sirmiensis in inferiori Slavonia situari, atque in eadem inferiori Slavonia plures etiam, et quidem universim tres Comitatus esse.

Anni 182⁵/₇ Actorum Diaetalium T. II. p. 1048. occurrit Repraesentatio, penes quam Postulata, et Gravamina Suae Smae Majestati substrata sunt, inter quae Nro. 14. et 16. T. II. p. 1088. et 1089. et inferioris Slavoniae, et trium in illa Comitatum iterum mentio occurrit provocando ad Repraesentationem ddo. 20-ae Martii 1812. quae tanto majoris sunt ponderis, quanto majori flagrabant haec Comitum ardore exquirendi omnes ad Coronam Regni Hungariae spectantes partes, de quibus sex priora praeferentium gravaminum puncta sonant, quae et e Comitibus annorum 1830. et 183²/₆ sunt Suae Majestati substrata, quin tamen ulli incidisset postulare, et tres inferioris Slavoniae Comitatus territorio Hungariae adjiciantur, ut potius dictorum gravaminum VI. puncto p. 314. circa excorporationes in inferioribus Regni Slavoniae Comitatibus interventas Benigna Resolutio in sequelam art. 18. 1741. exoretur.— Ita aequè Anno 1830. Tit. I. actorum Diaetalium p. 103. praeferentialium gravaminum puncto VI. haec habentur: Porro quoad Terrena Répas, et Kettel, ac denique circa excorporationes in inferioribus Regni Slavoniae Comitatibus interventas in sequelam etiam art. 18. 1741. B. Suae Majestatis Smae Resolutionem, et alterius relate ad Terrena Repas, et Kettel motivo eo humillime exorant, quod cum in Benigna Reso-

lutione Regia ddo 11. Aprilis 1827 ultro recognoscatur, Terrena haec partem integrantem Regni Hungariae constituere, ac ad Comitatum Simeghiensem spectare memoratas Plagas, et respective Loca, quae nullo sub obtutu a legali Jurisdictione avelli possunt, tandem a militari Jurisdictione eximere, legalemque Comitatum consistentiam in physica eorum extensione principaliter radicatum manutenere Benigne dignetur.

In ipsis quoque Comitibus an. 1832²/₆ ubi tertia vice praeferentialia gravamina repraesentata sunt, et quoad Comitatus Hungariae, qui Transylvaniae adnexi sunt, restituendos prolixè disseritur puncto II. III. T. I. Actor. 164. usque 176. non tantum SS. et OO. non censuerint inferioris Slavoniae ad Territorium Hungariae incorporationem petere, ut potius puncto VI. p. 177. rursus exorata sit Sua Majestas Ssmma, ut Terrena Répas, et Kettel quidem Regno Hungariae, signanter Comitatus Sümegiensi reddantur, quoad excorporationes autem in inferioribus Regni Slavoniae Comitatibus interventas Benignam Resolutionem edere dignetur.

Ex universis fide integra praemissis, et singillative citatis historicis monumentis, impressis, et manuscriptis Operibus, allegatis communibus SS. et OO. Diaetaliter congregatorum Postulatis, et Gravaminibus, et Benignis Rescriptibus Regiis, provocatis Legibus, et assecutoriiis juratis solemnibus Diplommatibus (omissis, quibus Te non fidere quereris, geographis innumeris id ipsum designantibus). Quae pro eo, qui in possessorio est, sufficere, vix negare poteris. Si quid vides, non potes non videre: omnes Tuas extra Rombum Divagationes

inanes, otiosas, et quasdam etiam infideles esse. A contrario autem historice adminus certum esse: Croatas jure Romanorum ex Indultu Heraclii Imperatoris ejectis proprio milite et aere injustis Dalmatiae maritimae, mediterraneae, et Saviae inter Dravum, Savum ac Danubium jacentis, atque inde interamnensis, et ripariae compellatae Invasoribus Avaribus, easdem Partes, et Provincias prius obtinuisse, ac possedisse, quam Hungari de Magna Moravia occupanda vel somniare poterant, eosque quae bellicosos, et viribus fortes sua tueri, et aliena aestimare novisse. Sed stirpe Regum suorum exstincta, et disunionem animorum enata Croatae in associatione vicinorum desideratam vitae, et facultatum securitatem quaerentes, per Pacta conventa, quorum praecipuum adhuc hodie in viridi observantia est, quod Croatae solum usque Dravum in propriis, ultra autem Dravum in Regis expensis militare teneantur, se Regi Colomano, et legitimis successoribus ejus subjecerunt, et ab eo tempore Eisdem cum Hungaris Dominos, et Reges venerantur, Regnaque sua Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae S. Regni Hungariae Coronae devincta esse recognoscunt, propter fidelia sua Regibus, et Regno praestita servitia non solum Jura, Libertates, et consuetudines plurimas reservantes, verum complura ex post etiam obtinuerunt, fundamentalibus Regni Legibus, et inauguralibus Regum Diplomatum sanctionata et firmata. Unde sicut distincta Juridica Fora habent Croatae; ita et Insurrectionem offerrendi, et organisandi, ac negotia sua municipalia in generali Regnorum Congregatione tractandi facultate gaudent sub praesidio Bani, cujus potestas se extendit a Dravo, qui etiam per SS. et OO. Dialectaliter congregatos inter Hungariam, et Croatiam pro

limite toties recognoscitur, usque ad mare adriaticum. Pro tempore vacantis Officii, aut impediti Bani Locumtenens Banalis per Suam Majestatem Benigne nominatur; impedito utroque, aut non existente, sub praesidio maxime in Officio senis Supremi Comitum Congregationes, Judicia autem octavalia sub praesidio unius Tabularis e Magnatibus Assessoris, aut Vice-Bani servantur.

Unde vides, quod tota nocte piscando nihil ceperis, quia Dominus aberat a Tuo labore.

Scopus Tui laboris praetextuatur erudiendi Croatas de veritate, quam Tu ipse cognovisse non videris. Quem Tu per hiulcas Tuas argumentationes in chronologicis confusas, in criticis vetularie credulas, in geographicis alia aliis substituendo Loca, aut ea suspecto studio corrumpendo infideles capacitando esses?

Tu reipsa hic prodidisti, quod in praefatione prioris operis declarasti, omnem rem videlicet duplicem habere faciem; veram quippe, et genuinam, item fucatam, et apparentem, et quidem posteriorem pro Croatis, priorem vero pro Tuae farinae hominibus. Sed illos non illuminas, hos autem ultimatim non falles. Quem enim persvadebis, ut illud, quod a suis Antennatis haereditate, pacifico multorum saeculorum, et ab immemoriali firmato usu actu possidet, propter incombinatas, ut ex primo intuitu conspicitur, garulitates Tuas alteri tam facile, et prompte cum damno, et praepjudicio posteritatis cedat? Ipsum Tuum scopum vero realiter ut assequi possis aequae ita parum conceptibile est: non credo enim, Te in jure, et judicio ita parum profecisse, ut ignores, aliquem actuali possessorio rei suae via facti sub uno, eodemque coronato Principe per neminem privari posse.

Evoces, quos impetis, si Tibi fidis ad formale, et legale Judicium, et imaginarium Jus Tuum in forma probante evincas. Chrobati, qui teste Porphyrogenito C. 31.

dicuntur lingua Slavorum, id est, Terram multum possidentes. — Hi autem Chrobati baptisati extra limites propriae terrae non libenter aliis bellum inferunt, idque quia Oraculum quoddam, sive statutum acceperunt a Romano Pontifice, qui sub Heraclio Romanorum Imperatore Sacerdotes misit, eosque baptisavit, Chrobati siquidem post acceptum Baptismum pepigerunt, et Chirographis propriis datis S. Petro juraverunt, nunquam se alienam terram armis invasuros, sed pacem habituros cum omnibus volentibus; et imprecationem vicissim a Romano Pontifice acceperunt, ut, si quando aliae gentes ipsorum Chrobatorum Terram invaderent, belloque infestarent, pro iis pugnaret, vindexque esset eorum Deus, victoriam conciliante Petro Christi discipulo.

Vides proinde, in quo fiduciam collocent Croatae, in Coelitibus, Deo et recta tuente Principe.

Cum itaque nec tempus, quando, nec titulum, quo, nec modum, qualiter seu tota Slavonia, seu quaequam etiam minima pars inde aliquo sensu avulsa Hungariae incorporata, ab hac rursus recepta, et cum Croatia denuo conjuncta fuisset, probando sis; haec autem, omnia in Jure is, qui extra possessorium est, non qualitercunque, sed diplomatische ostendere debeat, rem potius in statu quo omittas, alioquin et aviticitas prius exspirabit, quam Tu a procul vel historice aliquid probaveris. In rebus vero revindicandis evidentia postulatur, et non quaecumque remotae conjecturae, ac figmenta. Jus Juri, ut dicitur, op-

poni debet, et fortius ejus, qui extra possessorium est, ostendi.

Quod Tibi certe nunquam succedet, quia passion-
es, quae Te ad agendum compellere videntur, men-
tem conturbant, rectum judicium impediunt, et non,
quo oporteret, sed quo rapiuntur, agunt.

Errata.

Corrige.

pag. 2	loco:	laborates
" 3	"	adernavit
" 3	"	irruptionem
" 3	"	nonisi
" 4	"	Carbaiva
" 4	"	justa
" 5	"	pututatur
" 5	"	inveiantur
" 5	"	Criciensis
" 6	"	Petrovarasiensis
" 7	"	sades
" 7	"	questisnem
" 8	"	Anonymus
" 8	"	Rigis
" 8	"	banam
" 8	"	indeoque
" 9	"	Secundarum Fejere
" 9	"	Hungarium
" 9	"	occupuntur
" 9	"	Slavona
" 10	"	habeas
" 10	"	cam
" 11	"	amicitam
" 11	"	incolantes
" 12	"	Imperis
" 12	"	cujusquae
" 13	"	domiciale
" 14	"	Stridionis
" 14	"	interjeata
" 15	"	inferiorumque
" 16	"	occupetionis
" 16	"	tenisse

lege:	laborantes
"	adornavit
"	irruptionem
"	nonnisi
"	Corbavia
"	juste
"	putatur
"	inveniantur
"	Crisiensis.
"	Petrovaradinensis.
"	sedes
"	questionem
"	Anonymus
"	Regis
"	bonam
"	ideoque
"	Secundarium Fejér
"	Hungariam.
"	occupantur
"	Slavonia.
"	habens.
"	eam.
"	amicitiam.
"	incolentes
"	Imperio.
"	cujusque
"	domicilia
"	Stridonis
"	interjecta
"	inferioremque
"	occupationis
"	tenuisse.

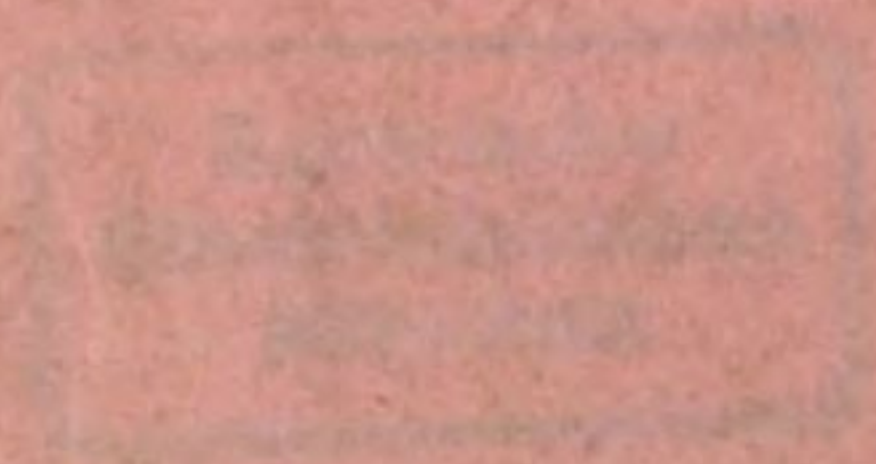
pag. 16 loco : supervacaneum
 " 20 " praetenda
 " 26 " mediterraniae
 " 28 " negatum
 " 30 " sumuntur
 " 30 " veteris
 " 37 " praestare
 " 54 " extisse
 " 57 " peregratur
 " 62 " Deputationis
 " 63 " lagnorum
 " 78 " et
 " 79 " Rescriptibus :

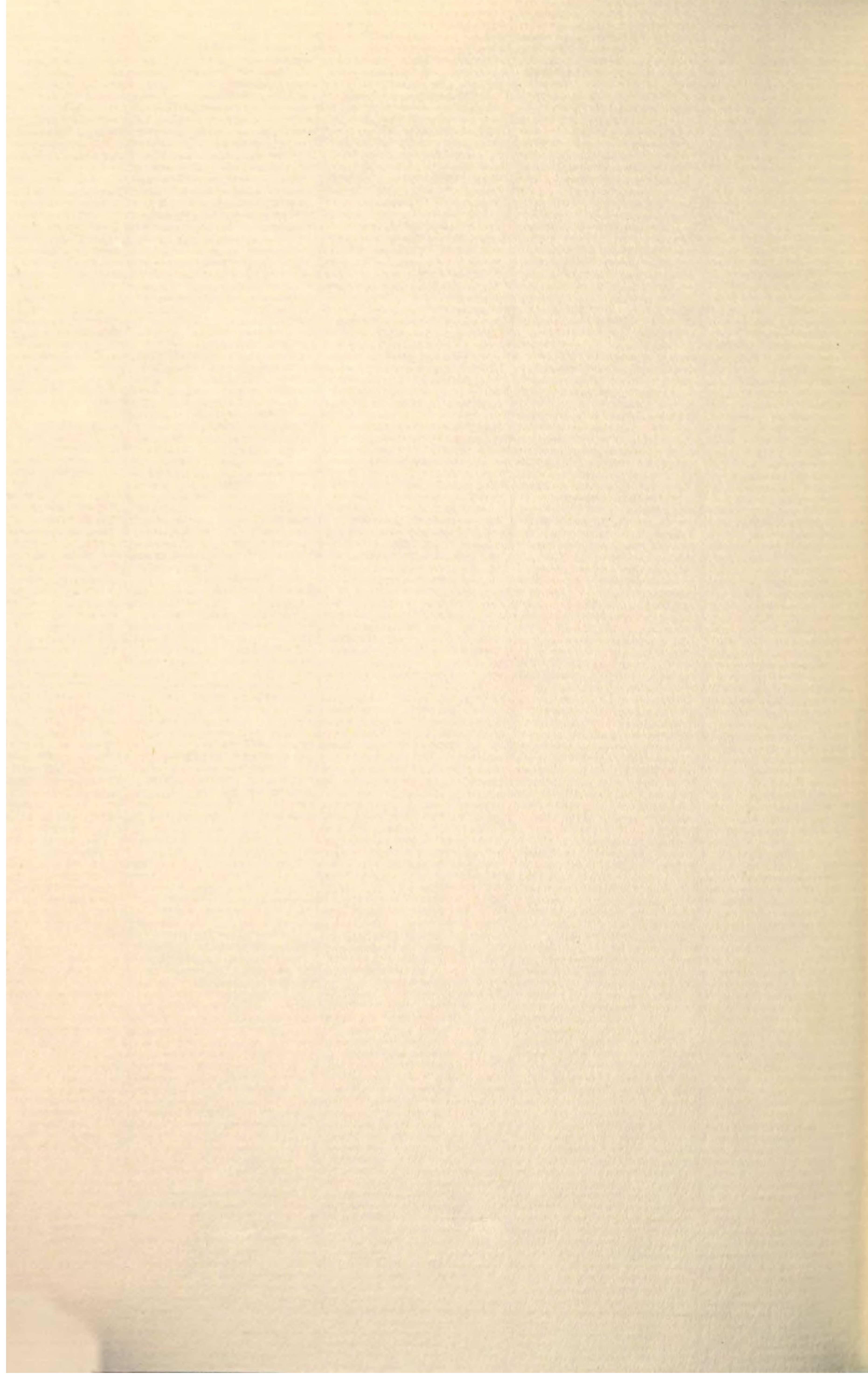
" supervacaneum
 " praetendas
 " mediterraneae
 " negatur
 " sumuntur
 " veteri
 " praestare
 " extitisse
 " peragatur
 " Deputationis
 " Regnorum
 " ut
 " Rescriptis

Bayerische
 Staatsbibliothek
 München

28 9.37.

25

Buchbinderei
H. Pantele
8012 Riemerling/Mü.
Telefon 6 01 63 20

Gyurikovits, Georgius

Succinctae animadversiones unius e Croatis in partem III-tiam
Illustrationis criticae situs et ambitus Slavoniae et Croatiae quam in
usum Croatarum latine adornavit Georgius Gyurikovits

Posonii 1848

Austr. 5488 i

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10012302-0